

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-108-15

Druk nr 207
Warszawa, 27 stycznia 2016 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Beata Szydło

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba niewinna nie poniosła tej odpowiedzialności.”;
- 2) w art. 5 § 2 otrzymuje brzmienie:
„§ 2. Niedające się usunąć wątpliwości rozstrzyga się na korzyść oskarżonego.”;
- 3) uchyla się art. 23b;
- 4) po art. 41 dodaje się art. 41a w brzmieniu:
„Art. 41a. Wniosek o wyłączenie sędziego oparty na tych samych podstawach faktycznych co wniosek wcześniej rozpoznany pozostawia się bez rozpoznania; przepisu art. 42 § 3 nie stosuje się.”;

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy, ustawę z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy, ustawę z dnia 7 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, ustawę z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary oraz ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii.

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 98, poz. 626, Nr 106, poz. 669, Nr 122, poz. 826, Nr 125, poz. 842, Nr 182, poz. 1228 i Nr 197, poz. 1307, z 2011 r. Nr 48, poz. 245 i 246, Nr 53, poz. 273, Nr 112, poz. 654, Nr 117, poz. 678, Nr 142, poz. 829, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 240, poz. 1430, 1431 i 1438 i Nr 279, poz. 1645, z 2012 r. poz. 886, 1091, 1101, 1327, 1426, 1447 i 1529, z 2013 r. poz. 480, 765, 849, 1247, 1262, 1282 i 1650, z 2014 r. poz. 85, 384, 694, 1375 i 1556 oraz z 2015 r. poz. 21, 396, 1185, 1186, 1788, 1855 i 2281.

- 5) art. 46 otrzymuje brzmienie:

„Art. 46. § 1. W sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego udział oskarżyciela publicznego w rozprawie jest obowiązkowy, jeżeli ustawa nie stanowi inaczej.

§ 2. Jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia, niestawiennictwo oskarżenia publicznego na rozprawie nie tamuje jej toku.”;

- 6) w art. 47 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Przepisy art. 40 § 1 pkt 1–4, 6 i 10, § 2 oraz art. 41, art. 41a i art. 42 stosuje się odpowiednio do prokuratora, innych osób prowadzących postępowanie przygotowawcze oraz innych oskarżycieli publicznych.”;

- 7) art. 50 otrzymuje brzmienie:

„Art. 50. W postępowaniu sądowym z uprawnień pokrzywdzonego określonych w art. 53 nie może korzystać osoba występująca w tej samej sprawie w charakterze oskarżonego, z wyjątkiem przewidzianym w art. 497 i art. 498 § 3.”;

- 8) w art. 55 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie powtórnego wydania postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania w wypadku, o którym mowa w art. 330 § 2, pokrzywdzony może w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu wnieść akt oskarżenia do sądu, dołączając po jednym odpisie dla każdego oskarżonego oraz dla prokuratora. Przepis art. 488 § 2 stosuje się odpowiednio. Przepisów art. 339 § 3 pkt 3b i art. 396a nie stosuje się.”;

- 9) w art. 71 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Za oskarżonego uważa się osobę, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek wskazany w art. 335 § 1 lub wniosek o warunkowe umorzenie postępowania.”;

- 10) w art. 75 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Oskarżony jest obowiązany zawiadamiać organ prowadzący postępowanie o każdej zmianie miejsca swojego zamieszkania lub pobytu trwającego dłużej niż 7 dni, w tym także z powodu pozbawienia wolności w innej sprawie, jak również o każdej zmianie danych umożliwiających kontaktowanie się, wskazanych w art. 213 § 1, o których wie, że są znane organowi prowadzącemu postępowanie. Oskarżony jest obowiązany ponadto stawić się na każde wezwanie w toku postępowania karnego.

O powyższych obowiązkach należy oskarżonego uprzedzić przy pierwszym przesłuchaniu.”;

11) w art. 78:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Oskarżony, który nie ma obrońcy z wyboru, może żądać, aby mu wyznaczono obrońcę z urzędu, jeżeli w sposób należyty wykáže, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli oskarżony żąda wyznaczenia obrońcy z urzędu w celu dokonania określonej czynności procesowej.”;

12) uchyla się art. 80a;

13) w art. 81 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli w sytuacji określonej w art. 78 § 1 lub 1a, art. 79 § 1 i 2 oraz art. 80 oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy wyznacza mu obrońcę z urzędu.”;

14) w art. 84 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Obrońca wyznaczony z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, w postępowaniu o uchylenie wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania lub w postępowaniu o wznowienie postępowania powinien sporządzić i podpisać kasację, skargę od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania lub wnioski o wznowienie postępowania albo poinformować na piśmie sąd, że nie stwierdził podstaw do wniesienia kasacji, skargi lub wniosku o wznowienie postępowania. Jeżeli kasacja, skarga lub wniosek zostaną wniesione, obrońca ten jest uprawniony do udziału w toczącym się postępowaniu.”;

15) uchyla się art. 87a;

16) w art. 95b § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jawne są posiedzenia, o których mowa w art. 339 § 3 pkt 1, 2 i 5, art. 340, art. 341, art. 343 § 5, art. 603, art. 607l § 1, art. 607s § 3, art. 611c § 4 i art. 611ti § 1.”;

17) w art. 96 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Strony oraz osoby niebędące stronami, jeżeli ma to znaczenie dla ochrony ich praw lub interesów, mają prawo wziąć udział w posiedzeniu wówczas, gdy ustawa tak

stanowi, chyba że ich udział jest obowiązkowy. Przepis art. 451 stosuje się odpowiednio.”;

18) w art. 100:

a) § 4–6 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Postanowienie albo zarządzenie wydane poza rozprawą, od którego przysługuje środek odwoławczy, doręcza się podmiotom uprawnionym do wniesienia tego środka, a postanowienie kończące postępowanie jego stronom, chyba że byli obecni przy ogłoszeniu postanowienia albo zarządzenia. Stronom doręcza się również postanowienie wraz z uzasadnieniem w wypadku wskazanym w art. 98 § 2.

§ 5. Strony należy powiadomić o treści innych postanowień i zarządzeń wydanych poza rozprawą i posiedzeniem, a także wydanych na posiedzeniu, o którego terminie strona nie była zawiadomiona.

§ 6. Jeżeli ustawa nie zwalnia od równoczesnego sporządzenia uzasadnienia, orzeczenie i zarządzenie doręcza się lub ogłasza wraz z uzasadnieniem. W wypadku określonym w art. 98 § 2 po ogłoszeniu postanowienia podaje się ustnie najważniejsze powody rozstrzygnięcia.”,

b) § 8 otrzymuje brzmienie:

„§ 8. Po ogłoszeniu lub przy doręczeniu orzeczenia i zarządzenia należy pouczyć uczestników postępowania o przysługującym im prawie, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia lub o tym, że orzeczenie lub zarządzenie nie podlega zaskarżeniu.”,

c) dodaje się § 9 w brzmieniu:

„§ 9. W razie skazania z zastosowaniem art. 60 § 3 lub 4 Kodeksu karnego lub art. 36 § 3 Kodeksu karnego skarbowego po ogłoszeniu lub przy doręczeniu wyroku należy pouczyć oskarżonego o treści art. 434 § 4 oraz art. 443.”;

19) art. 106 otrzymuje brzmienie:

„Art. 106. Przepisy art. 100 § 4–8 stosuje się odpowiednio w postępowaniu przygotowawczym.”;

20) art. 116 otrzymuje brzmienie:

„Art. 116. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, strony i inni uprawnieni do wzięcia udziału w czynności procesowej mogą składać wnioski i inne oświadczenia na piśmie albo ustnie do protokołu.”;

21) w art. 132 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Przepisów § 2 i 3 oraz art. 133 § 3 nie stosuje się do doręczenia oskarżonemu zawiadomienia o pierwszym terminie rozprawy głównej, terminie posiedzenia, o którym mowa w art. 341 § 1, art. 343 § 5 i art. 420 § 1, oraz doręczenia wyroku, o którym mowa w art. 500 § 1.”;

22) w art. 139 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Przepis § 1 stosuje się do pokrzywdzonego także wtedy, gdy nie jest stroną.”;

23) art. 141 otrzymuje brzmienie:

„Art. 141. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw łączności określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb doręczania pism organów procesowych, mając na uwadze konieczność zapewnienia sprawnego toku postępowania, a także właściwej realizacji gwarancji procesowych jego uczestników.”;

24) w art. 143 w § 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) zaznajomienie podejrzanego z materiałami zebranymi w postępowaniu przygotowawczym,”;

25) w art. 147:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Przebieg czynności protokołowanych może być utrwalony ponadto za pomocą urządzenia rejestrującego obraz lub dźwięk, o czym należy przed uruchomieniem urządzenia uprzedzić osoby uczestniczące w czynności.”,

b) § 3a–5 otrzymują brzmienie:

„§ 3a. Zapis obrazu lub dźwięku staje się załącznikiem do protokołu. W wypadku ograniczenia protokołu do zapisu najbardziej istotnych oświadczeń osób biorących udział w czynności sporządza się przekład zapisu dźwięku, który również staje się załącznikiem do protokołu.

§ 4. Strona, obrońca, pełnomocnik i przedstawiciel ustawowy ma prawo otrzymać odpłatnie jedną kopię zapisu obrazu lub dźwięku. Nie dotyczy to przebiegu rozprawy odbywającej się z wyłączeniem jawności albo czynności w postępowaniu przygotowawczym. Z ważnych przyczyn, uzasadnionych ochroną interesu prywatnego osób biorących udział w rozprawie, prezes sądu może nie

wyrazić zgody na sporządzenie dla stron, obrońców, pełnomocników i przedstawicieli ustawowych kopii zapisu obrazu z rozprawy.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych, sposób przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów, sposób i tryb udostępniania stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym zapisu obrazu lub dźwięku oraz przekazywania im kopii zapisu obrazu lub dźwięku, jak również wysokość opłaty za sporządzenie i przekazanie kopii zapisu obrazu lub dźwięku oraz zakładanie kont w systemie informatycznym w celu przekazywania kopii zapisu obrazu lub dźwięku, mając na uwadze konieczność właściwego zabezpieczenia utrwalonego obrazu lub dźwięku przed utratą dowodu, jego zniekształceniem lub nieuprawnionym ujawnieniem, konieczność niezwłocznego dostępu uczestników postępowania do zapisu obrazu lub dźwięku oraz uzyskania kopii zapisu z akt sprawy, a także zapewnienia, aby wysokość opłaty odpowiadała rzeczywistym kosztom sporządzenia i przekazania kopii zapisu obrazu lub dźwięku.”;

26) w art. 148 uchyla się § 2a–2c;

27) po art. 148 dodaje się art. 148a w brzmieniu:

„Art. 148a. § 1. W protokole nie zamieszcza się danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności. Dane te, niezamieszczone w protokole, zamieszcza się w załączniku do protokołu, który przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego postępowanie.

§ 2. Przepis § 1 zdanie pierwsze nie dotyczy miejsca pracy świadka, będącego funkcjonariuszem publicznym składającego zeznania w związku z pełnioną funkcją, chyba że dla dobra postępowania karnego przeprowadzający czynność w postępowaniu przygotowawczym albo przewodniczący składu orzekającego przeprowadzającego czynność uzna, iż nie powinno ono zostać zamieszczone w protokole.

§ 3. Jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania i miejsca pracy pokrzywdzonych i świadków zawarte są w innych dokumentach niż protokół, o którym mowa w § 1, dokumenty, w całości lub w części, w jakiej zawierają te dane, przechowuje się w załączniku adresowym do akt sprawy, do wiadomości organu prowadzącego

postępowanie. Do akt sprawy załącza się uwierzytelnione kserokopie dokumentów lub ich części, sporządzone w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z tymi danymi.

§ 4. Przewodniczący czynność w postępowaniu przygotowawczym albo przewodniczący składu orzekającego przeprowadzającego czynność – w odniesieniu do protokołu, o którym mowa w § 1, a prokurator albo prezes sądu – w odniesieniu do innych dokumentów, może odstąpić, w całości lub w części, od stosowania przepisów § 1 lub 3:

- 1) jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania lub miejsca pracy pokrzywdzonego lub świadka są oskarżonemu znane;
- 2) w odniesieniu do danych dotyczących miejsca zamieszkania lub miejsca pracy pokrzywdzonego lub świadka, jeżeli miejsca te stanowią równocześnie miejsce prowadzenia działalności gospodarczej przez pokrzywdzonego lub świadka i dane te zostały przekazane do publicznej wiadomości do właściwego rejestru lub ewidencji;
- 3) z powodu oczywistego braku potrzeby ochrony danych dotyczących miejsca zamieszkania lub miejsca pracy pokrzywdzonego lub świadka z uwagi na charakter sprawy.

§ 5. Sąd lub prokurator może ujawnić w niezbędnym zakresie dane, o których mowa w § 1, lub oryginały dokumentów, o których mowa w § 3, jeżeli mają one znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.”;

28) art. 152–154 otrzymują brzmienie:

„Art. 152. Strony oraz osoby mające w tym interes prawny mogą złożyć wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy i posiedzenia lub przekładu zapisu dźwięku, wskazując na nieścisłości i opuszczenia.

Art. 153. § 1. Przewodniczący po wysłuchaniu protokolanta lub osoby, która sporządziła przekład zapisu dźwięku, oraz po odtworzeniu zapisu dźwięku albo obrazu i dźwięku może przychylić się do wniosku i wydać zarządzenie o sprostowaniu protokołu lub przekładu zapisu dźwięku; w przeciwnym razie w przedmiocie sprostowania orzeka, po wysłuchaniu protokolanta lub osoby, która sporządziła przekład zapisu dźwięku, sąd w składzie, który rozpoznawał sprawę.

§ 2. Jeżeli nie można utworzyć tego samego składu, postanowienie nie zapada, a poszczególni jego członkowie oraz protokolant lub osoba, która sporządziła przekład zapisu dźwięku, składają do akt sprawy oświadczenie co do zasadności wniosku.

§ 3. W razie uwzględnienia wniosku należy w sprostowanym protokole i przekładzie zapisu dźwięku umieścić odpowiednią wzmiankę, którą podpisują przewodniczący i protokolant lub osoba, która sporządziła przekład zapisu dźwięku.

§ 4. Jeżeli nieścisłość lub opuszczenie w przekładzie zapisu dźwięku wynika z niedającego się usunąć zniekształcenia lub braku zapisu dźwięku, stosowną wzmiankę należy zamieścić w protokole i przekładzie zapisu dźwięku.

§ 5. Wniosek o sprostowanie protokołu rozprawy i posiedzenia lub przekładu zapisu dźwięku pozostawia się bez rozpoznania, jeżeli został złożony po wysłaniu akt sprawy do wyższej instancji.

Art. 154. Sprostowanie oczywistych omyłek pisarskich lub rachunkowych w protokole lub przekładzie zapisu dźwięku może nastąpić na wniosek lub z urzędu w każdym czasie; przepisy art. 153 stosuje się odpowiednio.”;

29) w art. 156:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta sprawy sądowej oraz daje możliwość sporządzenia z nich odpisów lub kopii. Za zgodą prezesa sądu akta te mogą być udostępnione również innym osobom. Informacje o aktach sprawy mogą być udostępnione także za pomocą systemu teleinformatycznego, jeżeli względy techniczne nie stoją na przeszkodzie.”,

b) uchyla się § 1a,

c) § 5 i 5a otrzymują brzmienie:

„§ 5. Jeżeli nie zachodzi potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, w toku postępowania przygotowawczego stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym udostępnia się akta, umożliwia sporządzanie odpisów lub kopii oraz wydaje odpłatnie uwierzytelnione odpisy lub kopie; prawo to przysługuje stronom także po zakończeniu postępowania przygotowawczego. W przedmiocie udostępnienia akt, sporządzenia odpisów lub kopii lub wydania uwierzytelnionych odpisów lub kopii prowadzący postępowanie przygotowawcze wydaje zarządzenie. W wypadku odmowy udostępnienia akt pokrzywdzonemu, na jego wniosek należy poinformować go o możliwości udostępnienia mu akt w późniejszym terminie. Z chwilą powiadomienia podejrzanego lub obrońcy o terminie końcowego

zaznajomienia z materiałami postępowania przygotowawczego pokrzywdzonemu, jego pełnomocnikowi lub przedstawicielowi ustawowemu nie można odmówić udostępnienia akt, umożliwienia sporządzania odpisów lub kopii oraz wydania odpisów lub kopii. Za zgodą prokuratora akta w toku postępowania przygotowawczego mogą być w wyjątkowych wypadkach udostępnione innym osobom. Prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

§ 5a. W razie złożenia w toku postępowania przygotowawczego wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania podejrzanemu i jego obrońcy udostępnia się niezwłocznie akta sprawy w części zawierającej treść dowodów i kopii dokumentów, o których mowa w art. 250 § 2b, wskazanych we wniosku.”,

d) po § 5a dodaje się § 5b w brzmieniu:

„§ 5b. W przypadku gdy prokurator decyduje o ujawnieniu dowodów, o których mowa w art. 249a § 2, sąd niezwłocznie udostępnia oskarżonemu i jego obrońcy akta sprawy w części zawierającej treść tych dowodów.”;

30) art. 167 otrzymuje brzmienie:

„Art. 167. Dowody przeprowadza się na wniosek stron albo z urzędu.”;

31) uchyla się art. 168a;

32) w art. 171 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Prawo zadawania pytań mają, oprócz organu przesłuchującego, strony, obrońcy, pełnomocnicy oraz biegli. Pytania zadaje się osobie przesłuchiwanej bezpośrednio, chyba że organ przesłuchujący zarządzi inaczej.”;

33) w art. 213 § 1 i 1a otrzymują brzmienie:

„§ 1. W postępowaniu należy ustalić tożsamość oskarżonego, jego numer Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL), a w przypadku osoby nieposiadającej numeru PESEL – numer i nazwę dokumentu stwierdzającego tożsamość oraz nazwę organu, który wydał dokument, a także wiek oskarżonego, jego stosunki rodzinne i majątkowe, wykształcenie, zawód i źródła dochodu, dane o jego karalności, a w miarę możliwości numer telefonu lub adres poczty elektronicznej, umożliwiające kontaktowanie się z oskarżonym oraz Numer Identyfikacji Podatkowej (NIP). Odnośnie do oskarżonego będącego funkcjonariuszem publicznym w chwili popełnienia czynu lub w czasie postępowania należy ponadto zebrać dane dotyczące przebiegu służby publicznej, wyróżnień oraz ukarań dyscyplinarnych.

§ 1a. W razie potrzeby prokurator, inny organ prowadzący postępowanie przygotowawcze lub sąd uzyskuje informację z systemu teleinformatycznego ministra właściwego do spraw finansów publicznych, dotyczącą stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego, w tym prowadzonych i zakończonych postępowań podatkowych, na podstawie aktualnych danych znajdujących się w tym systemie. Informację uzyskuje się drogą elektroniczną.”;

34) w art. 249a dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. Jeżeli podstawę wniosku o zastosowanie lub przedłużenie tymczasowego aresztowania stanowiły kopie dokumentów, o których mowa w art. 250 § 2b, a sąd uzna, że okoliczności zachowane w tajemnicy mają znaczenie dla rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania, sąd na posiedzeniu wskazuje prokuratorowi te dowody, jeżeli są niezbędne dla rozpoznania wniosku. Prokurator decyduje o ujawnieniu wskazanych przez sąd dowodów lub odmawia ich ujawnienia.”;

35) w art. 250 po § 2a dodaje się § 2b w brzmieniu:

„§ 2b. Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa niebezpieczeństwa dla życia, zdrowia, wolności albo mienia w znacznych rozmiarach świadka lub osoby dla niego najbliższej lub szczególna potrzeba zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania lub ochrony ważnego interesu państwa, prokurator dołącza do wniosku, o którym mowa w § 2a, kopie dokumentów zawierających treść dowodów wskazanych we wniosku, zachowując w tajemnicy okoliczności umożliwiające ujawnienie tożsamości świadka lub osób jemu najbliższych, w tym ich danych osobowych, jeżeli okoliczności te nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania.”;

36) w art. 254 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Na postanowienie w przedmiocie wniosku oskarżonemu zażalenie przysługuje tylko wtedy, gdy wniosek został złożony po upływie co najmniej 3 miesięcy od dnia wydania postanowienia w przedmiocie środka zapobiegawczego.”;

37) w art. 258 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia

prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą.”;

38) w art. 279 dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. W razie ujęcia i zatrzymania osoby ściganej więcej niż jednym listem gończym, wystarczające jest doprowadzenie jej w trybie § 3 do jednego z sądów, które wydały postanowienia o tymczasowym aresztowaniu.”;

39) w art. 280 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. List gończy rozpowszechnia się, zależnie od potrzeby, przez rozesłanie, rozplakatowanie lub opublikowanie, w szczególności za pomocą prasy, radia, telewizji i Internetu.”;

40) w art. 287 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W razie uporczywego uchylania się od złożenia zeznania, wykonania czynności biegłego, tłumacza lub specjalisty oraz wydania przedmiotu można zastosować, niezależnie od kary pieniężnej, aresztowanie na czas nieprzekraczający 30 dni. Przepis ten stosuje się odpowiednio w razie uporczywego niestawiennictwa na wezwanie organu prowadzącego postępowanie, jeżeli zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie, o którym mowa w art. 285 § 2, nie jest wystarczające dla zapewnienia stawiennictwa świadka.”;

41) w art. 293 § 4–6 otrzymują brzmienie:

„§ 4. Jeżeli postanowienie wydał prokurator, a postępowanie przygotowawcze prowadzone jest w okręgu innego sądu niż sąd miejscowo i rzeczowo właściwy, zażalenie przysługuje do sądu rzeczowo właściwego do rozpoznania tej sprawy w pierwszej instancji, w którego okręgu prowadzone jest postępowanie przygotowawcze.

§ 5. Postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym z chwilą wydania stanowi tytuł wykonawczy.

§ 6. Jeżeli zabezpieczenie nastąpiło na rzeczach, które uprzednio oskarżony wydał organowi procesowemu lub które zatrzymano w wyniku czynności, o których mowa w rozdziale 25, nie podejmuje się czynności egzekucyjnych dla wykonania postanowienia o zabezpieczeniu.”;

42) w art. 297 w § 1 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.”;

43) w art. 300 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Przed pierwszym przesłuchaniem należy pouczyć podejrzanego o jego uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do informacji o treści zarzutów i ich zmianach, do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia, do korzystania z pomocy obrońcy, w tym do wystąpienia o obrońcę z urzędu w wypadku określonym w art. 78, do końcowego zaznajomienia się z materiałami postępowania przygotowawczego, jak również o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1, art. 72 § 1, art. 156 § 5 i 5a, art. 301, art. 335 i art. 387 oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74, art. 75, art. 133 § 2, art. 138 i art. 139. Pouczenie należy wręczyć podejrzanemu na piśmie; podejrzany otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem.

§ 2. Przed pierwszym przesłuchaniem poucza się pokrzywdzonego o posiadaniu statusu strony procesowej w postępowaniu przygotowawczym oraz o wynikających z tego uprawnieniach, w szczególności: do składania wniosków o dokonanie czynności śledztwa lub dochodzenia i warunkach uczestniczenia w tych czynnościach, określonych w art. 51, art. 52 i art. 315–318, do korzystania z pomocy pełnomocnika, w tym do złożenia wniosku o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu w okolicznościach wskazanych w art. 78, jak również o uprawnieniach określonych w art. 23a § 1, art. 156, art. 204 i art. 306 oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 138 i art. 139. Pouczenie obejmuje również informację o: możliwościach naprawienia szkody przez oskarżonego lub uzyskania kompensaty państwowej, dostępie do pomocy prawnej, dostępnych środkach ochrony i pomocy, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), pomocy przewidzianej w art. 43 § 8 Kodeksu karnego wykonawczego, możliwości wydania europejskiego nakazu ochrony, organizacjach wsparcia pokrzywdzonych, treści art. 337a oraz możliwości zwrotu kosztów poniesionych w związku z udziałem w postępowaniu. Pouczenie należy wręczyć pokrzywdzonemu na piśmie; pokrzywdzony otrzymanie pouczenia potwierdza podpisem.”;

44) w art. 304 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym prokuratora lub Policję. Przepisy art. 148a oraz art. 156a stosuje się odpowiednio.”;

45) w art. 306 § 1b otrzymuje brzmienie:

„§ 1b. Uprawnionym do złożenia zażalenia, o którym mowa w § 1 i 1a, przysługuje prawo przejrzenia akt. W celu przejrzenia akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.”;

46) w art. 311:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Powierzenie przewidziane w § 2 nie może obejmować czynności związanych z przedstawieniem zarzutów, zmianą lub uzupełnieniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz zamknięciem śledztwa; może jednak mieć zastosowanie art. 308 § 2.”,

b) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Prokurator może zastrzec do osobistego wykonania jakąkolwiek czynność śledztwa, a w szczególności czynności wymagające postanowienia.”,

c) uchyla się § 6 i 7;

47) w art. 313 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Podejrzany może do czasu zawiadomienia go o terminie zaznajomienia z materiałami śledztwa żądać podania mu ustnie podstaw zarzutów, a także sporządzenia uzasadnienia na piśmie, o czym należy go pouczyć. Uzasadnienie doręcza się podejrzanemu i ustanowionemu obrońcy w terminie 14 dni.”;

48) art. 321 otrzymuje brzmienie:

„Art. 321. § 1. Jeżeli istnieją podstawy do zamknięcia śledztwa, na wniosek podejrzanego lub jego obrońcy o końcowe zaznajomienie z materiałami postępowania, prowadzący postępowanie powiadamia podejrzanego i obrońcę o terminie końcowego zaznajomienia, pouczając ich o prawie uprzedniego przejrzenia akt w terminie odpowiednim do wagi lub zawłości sprawy, określonym przez organ procesowy. W celu przejrzenia akt prokurator może udostępnić akta w postaci elektronicznej.

§ 2. Termin zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania powinien być tak wyznaczony, aby od doręczenia zawiadomienia o nim podejrzanemu i jego obrońcy upłynęło co najmniej 7 dni.

§ 3. W czynnościach zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania ma prawo uczestniczyć obrońca.

§ 4. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo podejrzanego lub jego obrońcy nie tamuje dalszego postępowania.

§ 5. W terminie 3 dni od daty zaznajomienia podejrzanego z materiałami postępowania strony mogą składać wnioski o uzupełnienie śledztwa. Przepis art. 315 § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 6. Jeżeli nie zachodzi potrzeba uzupełnienia śledztwa, wydaje się postanowienie o jego zamknięciu i ogłasza się je lub o jego treści zawiadamia się podejrzanego oraz jego obrońcę.”;

49) w art. 325a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Dochodzenie prowadzi Policja lub organy, o których mowa w art. 312, chyba że prowadzi je prokurator.”;

50) w art. 325e:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Postanowienia, o których mowa w § 1, z wyjątkiem postanowienia o wszczęciu dochodzenia oraz umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw, zatwierdza prokurator. Prokurator stosuje przepisy art. 323; nie dotyczy to sprawy, którą po umorzeniu wpisano do rejestru przestępstw.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Zażalenie na postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw wnosi się do prokuratora właściwego do sprawowania nadzoru nad dochodzeniem. Jeżeli prokurator nie przychyli się do zażalenia, kieruje je do sądu.”;

51) w art. 325i:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Dochodzenie powinno być ukończone w ciągu 2 miesięcy. Prokurator może przedłużyć ten okres do 3 miesięcy, a w wypadkach szczególnie uzasadnionych – na dalszy czas oznaczony.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Uprawnienia prokuratora określone w art. 335, art. 336 i art. 387 § 2 przysługują także innym niż prokurator organom uprawnionym do wnoszenia i popierania oskarżenia w sprawach o przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego.”;

52) w art. 328 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Po upływie roku od daty uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu, Prokurator Generalny może uchylić lub zmienić postanowienie albo jego uzasadnienie jedynie na korzyść podejrzanego.”;

53) w art. 332:

a) pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) wskazanie sądu właściwego do rozpoznania sprawy,”;

b) uchyla się pkt 6;

54) w art. 333 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Akt oskarżenia powinien także zawierać:

1) listę osób, których wezwania oskarżyciel żąda,

2) wykaz innych dowodów, których przeprowadzenia na rozprawie głównej domaga się oskarżyciel.”;

55) art. 334 otrzymuje brzmienie:

„Art. 334. § 1. Z aktem oskarżenia przesyła się sądowi akta postępowania przygotowawczego wraz z załącznikami.

§ 2. Do aktu oskarżenia dołącza się także:

1) załącznik adresowy do akt sprawy;

2) po jednym odpisie tego aktu dla każdego oskarżonego, a w przypadku określonym w art. 335 § 2 także dla każdego pokrzywdzonego.

§ 3. O przesłaniu aktu oskarżenia do sądu oraz o treści przepisu art. 343 oskarżyciel publiczny zawiadamia oskarżonego i ujawnionego pokrzywdzonego, a także osobę lub instytucję, która złożyła zawiadomienie o przestępstwie. Pokrzywdzonego należy pouczyć o treści przepisu art. 49a, a także o prawie do złożenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego.”;

56) w art. 335:

a) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Do wniosku, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące aktu oskarżenia zawarte w rozdziale 40, z wyjątkiem art. 345.”;

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Prokurator może dołączyć do aktu oskarżenia wnioski o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonym kar lub innych środków przewidzianych za zarzucany mu występki, uwzględniających też

prawnie chronione interesy pokrzywdzonego, jeżeli okoliczności popełnienia przestępstwa i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości, oświadczenia dowodowe złożone przez oskarżonego nie są sprzeczne z dokonanymi ustaleniami, a postawa oskarżonego wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy § 1 zdanie piąte i § 3 zdanie drugie. Do aktu oskarżenia nie stosuje się przepisów art. 333 § 1 i 2.”,

c) po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Prokurator, uzgadniając z oskarżonym treść wniosku, o którym mowa w § 1 lub 2, poucza go o treści art. 447 § 5. O pouczeniu zamieszcza się adnotację w aktach sprawy.”,

d) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, powinien zawierać dane wskazane w art. 332 § 1. Uzasadnienie wniosku ogranicza się do wskazania dowodów świadczących o tym, że okoliczności popełnienia czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości oraz że cele postępowania zostaną osiągnięte bez przeprowadzenia rozprawy. Przepisy art. 333 § 3 i art. 334 stosuje się odpowiednio. Stronom, obrońcom i pełnomocnikom przysługuje prawo do przejrzenia akt sprawy, o czym należy ich pouczyć.”;

57) w art. 336 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Do wniosku stosuje się odpowiednio przepisy art. 332 § 1 pkt 1, 2, 4 i 5. Uzasadnienie wniosku można ograniczyć do wskazania dowodów świadczących o tym, że wina oskarżonego nie budzi wątpliwości, a ponadto okoliczności przemawiających za warunkowym umorzeniem.”;

58) w art. 337:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli akt oskarżenia nie odpowiada warunkom formalnym wymienionym w art. 119, art. 332, art. 333 lub art. 335, a także gdy nie zostały spełnione warunki wymienione w art. 334, prezes sądu zwraca go oskarżycielowi w celu usunięcia braków w terminie 7 dni.”,

b) uchyla się § 1a,

c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Na zarządzenie, o którym mowa w § 1, oskarżycielowi przysługuje zażalenie do sądu właściwego do rozpoznania sprawy.”,

d) uchyla się § 4;

59) po art. 337 dodaje się art. 337a w brzmieniu:

„Art. 337a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego należy poinformować go o dacie i miejscu rozprawy albo posiedzenia, o którym mowa w art. 339 § 3 pkt 1 i 2, art. 341, art. 342 lub art. 343, oraz o zarzutach oskarżenia i ich kwalifikacji prawnej.

§ 2. Jeżeli wnioski, o których mowa w § 1, złożyło tylu pokrzywdzonych, że ich indywidualne poinformowanie spowodowałoby poważne utrudnienie w prowadzeniu postępowania, informację zamieszcza się przez ogłoszenie na stronie internetowej sądu. W informacji wskazuje się sygnaturę akt sprawy, a nie podaje się danych osobowych zawartych w zarzutach.”;

60) w art. 338 § 1 i 1a otrzymują brzmienie:

„§ 1. Jeżeli akt oskarżenia odpowiada warunkom formalnym, prezes sądu lub referendarz sądowy niezwłocznie zarządza doręczenie jego odpisu oskarżonemu, wzywając do składania wniosków dowodowych w terminie 7 dni od doręczenia mu aktu oskarżenia.

§ 1a. Oskarżonego poucza się również o treści przepisów art. 291 § 3, art. 341 § 1, art. 349 § 8, art. 374, art. 376, art. 377 i art. 422 oraz o tym, że wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu powinien być złożony najpóźniej w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania albo zawiadomienia o terminie rozprawy albo posiedzenia, o którym mowa w art. 341 lub art. 343, jak również o tym, że w zależności od wyniku procesu oskarżony może być obciążony kosztami wyznaczenia obrońcy z urzędu.”;

61) uchyla się art. 338a;

62) w art. 339:

a) w § 1:

– pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) do aktu oskarżenia dołączono wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2,”

– uchyla się pkt 4 i 5,”

b) w § 3 po pkt 3a dodaje się pkt 3b w brzmieniu:

„3b) zwrotu sprawy prokuratorowi w celu usunięcia istotnych braków postępowania przygotowawczego,”;

63) w art. 342:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W wyroku sąd określa także nałożone na oskarżonego obowiązki oraz sposób i termin ich wykonania albo zamiast tych obowiązków orzeka nawiązkę, a w razie uznania za celowe – orzeka świadczenie pieniężne lub zakaz prowadzenia pojazdów, dozór kuratora, osoby godnej zaufania albo instytucji lub organizacji społecznej.”,

b) uchyla się § 5;

64) uchyla się art. 343a;

65) po art. 344 dodaje się art. 344a i art. 344b w brzmieniu:

„Art. 344a. § 1. Sąd przekazuje sprawę prokuratorowi w celu uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia, jeżeli akta sprawy wskazują na istotne braki tego postępowania, zwłaszcza na potrzebę poszukiwania dowodów, zaś dokonanie niezbędnych czynności przez sąd powodowałoby znaczne trudności.

§ 2. Przekazując sprawę prokuratorowi, sąd wskazuje kierunek uzupełnienia, a w razie potrzeby także odpowiednie czynności, jakie należy przedsięwziąć.

§ 3. Na postanowienie, o którym mowa w § 1, służy stronom zażalenie.

Art. 344b. Po uzupełnieniu śledztwa lub dochodzenia oskarżyciel publiczny składa nowy akt oskarżenia lub podtrzymuje poprzedni, kieruje do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania albo postępowanie umarza.”;

66) w art. 349 § 7 otrzymuje brzmienie:

„§ 7. Na posiedzeniu sąd rozstrzyga w przedmiocie wniosków dowodowych, a przewodniczący składu orzekającego, biorąc pod uwagę stanowiska w przedmiocie planowania i organizacji rozprawy głównej przedstawione przez strony, pełnomocników i obrońców, rozstrzyga w przedmiocie kolejności przeprowadzenia dowodów, przebiegu i organizacji rozprawy głównej oraz wyznacza jej terminy, a także podejmuje inne niezbędne rozstrzygnięcia. Przepisy art. 350 § 2–4 stosuje się odpowiednio.”;

67) w art. 351 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziego albo sędziów powołanych do orzekania w sprawie wyznacza się w kolejności według wpływu sprawy oraz jawnej dla stron listy sędziów danego sądu lub wydziału. Odstępstwo od tej kolejności jest dopuszczalne tylko w formie pominięcia sędziego z powodu jego choroby lub innej usprawiedliwionej niemożności

wykonywania obowiązków służbowych, co należy zaznaczyć w zarządzeniu o wyznaczeniu rozprawy.”;

68) art. 352 otrzymuje brzmienie:

„Art. 352. Przewodniczący składu orzekającego po rozważeniu wniosków stron albo sąd z urzędu dopuszcza dowody, a przewodniczący zarządza ich sprowadzenie na rozprawę. Przepis art. 368 stosuje się odpowiednio.”;

69) w art. 353:

a) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Doręczając oskarżonemu pozbawionemu wolności, którego obecność na rozprawie nie jest obowiązkowa, zawiadomienie o terminie rozprawy, należy pouczyć go o prawie do złożenia w terminie 7 dni od daty doręczenia tego zawiadomienia wniosku o doprowadzenie go na rozprawę.

§ 4. Doręczając oskarżonemu wezwanie na rozprawę albo zawiadomienie o jej terminie, poucza się go o treści przepisów art. 374, art. 376, art. 377, art. 422 i art. 447 § 5.”,

b) po § 4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Doręczając stronie zawiadomienie o terminie rozprawy, poucza się ją o treści art. 402 § 1 zdanie trzecie.”,

c) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Wniosek, o którym mowa w § 3, jak również wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu, powinien być złożony w terminie 7 dni od daty doręczenia wezwania lub zawiadomienia. Wnioski złożone po terminie podlegają rozpoznaniu, jeżeli nie powoduje to konieczności zmiany terminu rozprawy albo posiedzenia, o którym mowa w art. 341 lub art. 343.”;

70) w art. 354a w § 1 pkt 1–3 otrzymują brzmienie:

„1) biegłego psychologa,

2) w sprawach osób niepoczytalnych, o ograniczonej poczytalności lub z zaburzeniami osobowości albo gdy sąd uzna to za wskazane – ponadto biegłych lekarzy psychiatrów,

3) w sprawach osób z zaburzeniami preferencji seksualnych – biegłych wskazanych w pkt 1 i 2 oraz biegłego lekarza seksuologa lub biegłego psychologa seksuologa.”;

71) w art. 366 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Przewodniczący kieruje rozprawą i czuwa nad jej prawidłowym przebiegiem, bacząc, aby zostały wyjaśnione wszystkie istotne okoliczności sprawy.”;

72) uchyla się art. 367a;

73) w art. 370 § 1–3 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Po swobodnym wypowiedzeniu się osoby przesłuchiwanej na wezwanie przewodniczącego, stosownie do art. 171 § 1, mogą zadawać jej pytania w następującym porządku: oskarżyciel publiczny, oskarżyciel posiłkowy, pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, oskarżyciel prywatny, pełnomocnik oskarżyciela prywatnego, biegły, obrońca, oskarżony, członkowie składu orzekającego.

§ 2. Strona, na której wniosek świadek został dopuszczony, zadaje pytania przed pozostałymi stronami.

§ 3. W przypadku dopuszczenia dowodu z urzędu pytania jako pierwsi zadają członkowie składu orzekającego.”;

74) w art. 376 § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli oskarżony, którego obecność na rozprawie jest obowiązkowa, po złożeniu wyjaśnień, zawiadomiony o terminie rozprawy odroczonej lub przerwanej nie stawił się na tę rozprawę bez usprawiedliwienia.

§ 3. Jeżeli na rozprawę odroczoną lub przerwaną nie stawił się współoskarżony, który usprawiedliwił swoje niestawiennictwo, sąd może prowadzić rozprawę w zakresie niedotyczącym bezpośrednio nieobecnego oskarżonego, jeżeli nie ograniczy to jego prawa do obrony.”;

75) art. 381 otrzymuje brzmienie:

„Art. 381. Rozprawę główną rozpoczyna wywołanie sprawy. Następnie przewodniczący sprawdza, czy wszyscy wezwani stawili się oraz czy nie ma przeszkód do rozpoznania sprawy.”;

76) w art. 387:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do chwili zakończenia pierwszego przesłuchania wszystkich oskarżonych na rozprawie głównej oskarżony, któremu zarzucono przestępstwo zagrożone karą nieprzekraczającą 15 lat pozbawienia wolności, może złożyć wniosek o wydanie wyroku skazującego i wymierzenie mu określonej kary lub

środka karnego, orzeczenie przepadku lub środka kompensacyjnego bez przeprowadzania postępowania dowodowego. Wniosek może również dotyczyć wydania określonego rozstrzygnięcia w przedmiocie poniesienia kosztów procesu. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy z wyboru, sąd może, na jego wniosek, wyznaczyć mu obrońcę z urzędu.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Przed uwzględnieniem wniosku o wydanie wyroku skazującego sąd poucza oskarżonego o treści art. 447 § 5.”,

c) uchyla się § 4;

77) art. 389 otrzymuje brzmienie:

„Art. 389. § 1. Jeżeli oskarżony nie stawiał się na rozprawę, odmawia wyjaśnień lub wyjaśnia odmiennie niż poprzednio albo oświadcza, że pewnych okoliczności nie pamięta, wolno na rozprawie odczytywać tylko w odpowiednim zakresie protokoły jego wyjaśnień złożonych poprzednio w charakterze oskarżonego w tej lub innej sprawie w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.

§ 2. Po odczytaniu protokołu przewodniczący zwraca się do oskarżonego o wypowiedzenie się co do jego treści i o wyjaśnienie zachodzących sprzeczności.

§ 3. Wolno na rozprawie odczytać wyjaśnienia współoskarżonego, który zmarł.”;

78) w art. 391:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli świadek bezpodstawnie odmawia zeznań, zeznaje odmiennie niż poprzednio albo oświadczy, że pewnych okoliczności nie pamięta, albo przebywa za granicą lub nie można mu było doręczyć wezwania, albo nie stawiał się z powodu niedających się usunąć przeszkód lub przewodniczący zaniechał wezwania świadka na podstawie art. 333 § 2, a także wtedy, gdy świadek zmarł, wolno odczytywać w odpowiednim zakresie protokoły złożonych poprzednio przez niego zeznań w postępowaniu przygotowawczym lub przed sądem w tej lub innej sprawie albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę.”,

b) uchyla się § 1a–1d;

79) w art. 393 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wolno odczytywać na rozprawie protokoły oględzin, przeszukania i zatrzymania rzeczy, opinie biegłych, instytutów, zakładów lub instytucji, dane

o karalności, wyniki wywiadu środowiskowego oraz wszelkie dokumenty urzędowe złożone w postępowaniu przygotowawczym lub sądowym albo w innym postępowaniu przewidzianym przez ustawę. Nie wolno jednak odczytywać notatek dotyczących czynności, z których wymagane jest sporządzenie protokołu.”;

80) art. 393a otrzymuje brzmienie:

„Art. 393a. W warunkach określonych w art. 389 § 1 i 3, art. 391 § 1 i 2, art. 392 i art. 393 wolno również odczytywać lub odtwarzać zapisy, o których mowa w art. 145 § 1 i art. 147 § 1–2b.”;

81) w art. 394 uchyla się § 1a;

82) po art. 396 dodaje się art. 396a w brzmieniu:

„Art. 396a. § 1. Jeżeli dopiero w toku rozprawy ujawnią się istotne braki postępowania przygotowawczego, a ich usunięcie przez sąd uniemożliwiłoby wydanie prawidłowego orzeczenia w rozsądnym terminie, zaś przeszkód tych nie można usunąć stosując przepis art. 396, sąd może przerwać albo odroczyć rozprawę, zakreślając oskarżycielowi publicznemu termin do przedstawienia dowodów, których przeprowadzenie pozwoliłoby na usunięcie dostrzeżonych braków.

§ 2. Oskarżyciel publiczny w celu zebrania dowodów, o których mowa w § 1, może przedsięwziąć osobiście, a prokurator także zlecić Policji, dokonanie niezbędnych czynności dowodowych.

§ 3. Oskarżyciel publiczny w wypadku niemożności dotrzymania określonego terminu może zwrócić się do sądu o jego przedłużenie.

§ 4. Jeżeli oskarżyciel publiczny w wyznaczonym terminie nie przedstawi stosownych dowodów, sąd rozstrzyga na korzyść oskarżonego wątpliwości wynikające z nieprzeprowadzenia tych dowodów.”;

83) w art. 402 po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Oskarżonego, którego obecność jest obowiązkowa, nie wzywa się w sytuacjach określonych w art. 376 lub art. 377, jeżeli okres przerwy uniemożliwia jego wezwanie oraz stawienie się na rozprawę po przerwie.”;

84) uchyla się art. 404a;

85) w art. 413 w § 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) rozstrzygnięcia co do kary i środków karnych, środków kompensacyjnych i przepadku, a w razie potrzeby – co do zaliczenia na ich poczet okresów wskazanych w art. 63 Kodeksu karnego.”;

86) art. 418a otrzymuje brzmienie:

„Art. 418a. W wypadku wyrokowania na posiedzeniu odbywającym się z wyłączeniem jawności treść wyroku udostępnia się publicznie przez złożenie jego odpisu na okres 7 dni w sekretariacie sądu, o czym należy uczynić wzmiankę w protokole lub notatce urzędowej z posiedzenia.”;

87) w art. 424 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W wypadku złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku jedynie co do rozstrzygnięcia o karze i o innych konsekwencjach prawnych czynu albo o uzasadnienie wyroku wydanego w trybie art. 343 lub art. 387 sąd może ograniczyć zakres uzasadnienia do wyjaśnienia podstawy prawnej tego wyroku oraz wskazanych rozstrzygnięć.”;

88) w art. 425 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Orzeczenie można zaskarżyć w całości lub w części. Można także zaskarżyć brak określonego rozstrzygnięcia. Przedmiotem zaskarżenia może być również samo uzasadnienie orzeczenia.”;

89) w art. 427:

a) § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Odwołujący się powinien wskazać zaskarżone rozstrzygnięcie lub ustalenie, a także podać, czego się domaga.

§ 2. Jeżeli środek odwoławczy pochodzi od oskarżyciela publicznego, obrońcy lub pełnomocnika, powinien ponadto zawierać wskazanie zarzutów stawianych rozstrzygnięciu oraz uzasadnienie.”;

b) uchyla się § 4 i 5;

90) w art. 433 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu – również w granicach podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1–3, a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435, art. 439 § 1, art. 440 i art. 455.”;

91) w art. 434 § 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Sąd odwoławczy może orzec na niekorzyść oskarżonego jedynie:

- 1) wtedy, gdy wniesiono na jego niekorzyść środek odwoławczy, oraz
- 2) w granicach zaskarżenia, chyba że ustawa nakazuje wydanie orzeczenia niezależnie od granic zaskarżenia, oraz

- 3) w razie stwierdzenia uchybień podniesionych w środku odwoławczym, chyba że środek odwoławczy nie pochodzi od oskarżyciela publicznego lub pełnomocnika i nie podniesiono w nim zarzutów albo ustawa nakazuje wydanie orzeczenia niezależnie od podniesionych zarzutów.

§ 2. Środek odwoławczy wniesiony na niekorzyść oskarżonego może spowodować orzeczenie także na korzyść oskarżonego, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 440 lub art. 455.”;

- 92) w art. 439 w § 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) sąd był nienależycie obsadzony, sędzia lub sędziowie powołani do orzekania w sprawie zostali wyznaczeni z pominięciem reguły wskazanej w art. 351 § 1, pomimo złożenia wniosku skład orzekający został wyznaczony w inny sposób niż wskazany w art. 351 § 2, jak też którykolwiek z członków składu orzekającego nie był obecny na całej rozprawie,”;

- 93) art. 440 otrzymuje brzmienie:

„Art. 440. Jeżeli utrzymanie orzeczenia w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe, podlega ono niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów zmianie na korzyść oskarżonego albo w sytuacji określonej w art. 437 § 2 zdanie drugie uchyleniu.”;

- 94) art. 444 otrzymuje brzmienie:

„Art. 444. Od wyroku sądu pierwszej instancji stronom, a pokrzywdzonemu od wyroku warunkowo umarzającego postępowanie, wydanego na posiedzeniu, przysługuje apelacja.”;

- 95) art. 446 otrzymuje brzmienie:

„Art. 446. § 1. Apelacja od wyroku sądu okręgowego, która nie pochodzi od prokuratora, powinna być sporządzona i podpisana przez obrońcę lub pełnomocnika.

§ 2. Do apelacji dołącza się odpowiednią liczbę odpisów dla stron przeciwnych; do apelacji wnoszonej do sądu apelacyjnego dołącza się dodatkowo jeden odpis.”;

- 96) w art. 447:

- a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Apelację co do środka karnego, środka kompensacyjnego albo przypadku uważa się za zwróconą odpowiednio przeciwko całości rozstrzygnięcia o środkach karnych albo o środkach kompensacyjnych albo o przypadku.”;

b) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Podstawą apelacji nie mogą być zarzuty określone w art. 438 pkt 3 i 4, związane z treścią zawartego porozumienia, o którym mowa w art. 343 i art. 387.”;

97) w art. 448 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Do zawiadomienia dołącza się odpis apelacji strony przeciwnej, chyba że w sprawie była wyłączona jawność rozprawy ze względu na ochronę informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne.”;

98) w art. 449a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Jeżeli jest to niezbędne dla prawidłowego wyrokowania w sprawie, sąd odwoławczy przed wydaniem orzeczenia może zwrócić akta sprawy sądowi pierwszej instancji w celu uzupełnienia uzasadnienia zaskarżonego wyroku, jednocześnie szczegółowo wskazując kwestie, o które należy uzupełnić uzasadnienie.”;

99) w art. 450 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Udział w rozprawie prokuratora, a obrońcy w wypadkach określonych w art. 79 i art. 80 jest obowiązkowy.”;

100) w art. 452 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Sąd odwoławczy oddala wniosek dowodowy, jeżeli przeprowadzenie dowodu przez ten sąd byłoby niecelowe z przyczyn określonych w art. 437 § 2 zdanie drugie.”;

101) art. 461 otrzymuje brzmienie:

„Art. 461. § 1. Do zażalenia na postanowienie kończące postępowanie dołącza się odpowiednią liczbę odpisów dla osób, których dotyczy zaskarżone postanowienie. Odpisy te doręcza się tym osobom niezwłocznie.

§ 2. O wniesieniu zażalenia na postanowienie inne niż wymienione w § 1 oraz sprzeciwu zawiadamia się osoby, których dotyczy zaskarżone postanowienie.”;

102) w art. 464:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Strony oraz obrońcy i pełnomocnicy mają prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu odwoławczego rozpoznającego zażalenie na postanowienie kończące postępowanie, na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego innego niż tymczasowe aresztowanie, na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego oraz na zatrzymanie. Mają oni prawo do udziału w posiedzeniu sądu odwoławczego także wtedy, gdy przysługuje im prawo udziału w posiedzeniu sądu pierwszej instancji.”;

b) uchyla się § 3;

103) art. 502 otrzymuje brzmienie:

„Art. 502. § 1. Wyrokiem nakazowym można orzec karę ograniczenia wolności lub grzywnę w wysokości do 200 stawek dziennych albo do 200.000 złotych.

§ 2. Obok kary określonej w § 1 można, w wypadkach przewidzianych w ustawie, orzec środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny.

§ 3. Sąd może poprzestać na orzeczeniu środka karnego, przepadku lub środka kompensacyjnego, jeżeli zachodzą warunki orzeczenia tylko tego środka.”;

104) w art. 517c § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Podejznanego poucza się o jego uprawnieniach: do składania wyjaśnień, do odmowy składania wyjaśnień lub odmowy odpowiedzi na pytania, do korzystania z pomocy obrońcy, o możliwości złożenia przez prokuratora wniosku, o którym mowa w art. 335 § 1 lub 2, oraz o obowiązkach i konsekwencjach wskazanych w art. 74, art. 75, art. 138 i art. 139. Pouczenie to należy doręczyć podejrzanemu na piśmie za potwierdzeniem odbioru.”;

105) w art. 517d § 2 otrzymuje brzmienie

„§ 2. Jeżeli zachodzą warunki do wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 335 § 1 lub 2, Policja przedstawia wniosek o rozpoznanie sprawy prokuratorowi do zatwierdzenia. Prokurator może odmówić zatwierdzenia wniosku o rozpoznanie sprawy, podejmując decyzję co do dalszego toku sprawy; zatwierdzając wniosek o rozpoznanie sprawy, może też dołączyć do niego wniosek, o którym mowa w art. 335 § 2, albo wystąpić z wnioskiem, o którym mowa w art. 335 § 1.”;

106) w art. 517h § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku może być zgłoszony ustnie do protokołu rozprawy lub posiedzenia albo złożony na piśmie w terminie zawitym 3 dni od daty doręczenia wyroku.”;

107) w art. 523 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia; kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary.”;

108) w art. 524 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Niedopuszczalne jest uwzględnienie kasacji na niekorzyść oskarżonego wniesionej po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia.”;

109) w art. 538 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Z chwilą uchylecia wyroku wykonanie kary, środka karnego, przepadku i środka kompensacyjnego ustaje; karę, środek karny, przepadek i środek kompensacyjny już wykonane – w wypadku późniejszego ponownego skazania – zalicza się odpowiednio na poczet nowo orzeczonej kary, środka karnego, przepadku i środka kompensacyjnego.”;

110) po art. 539 dodaje się rozdział 55a w brzmieniu:

„Rozdział 55a

Skarga na wyrok sądu odwoławczego

Art. 539a. § 1. Od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania stronom przysługuje skarga do Sądu Najwyższego.

§ 2. Wyrok można zaskarżyć w całości lub w części.

§ 3. Skarga może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1.

Art. 539b. § 1. Skargę wnosi się w terminie 7 dni od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem. Przepisy art. 524 § 1 zdanie drugie i trzecie stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wniesienie skargi powoduje wstrzymanie wykonania zaskarżonego wyroku.

Art. 539c. § 1. Do skargi dołącza się odpowiednią liczbę odpisów dla pozostałych stron.

§ 2. Prezes sądu, doręczając odpis skargi pozostałym stronom, poucza o prawie wniesienia pisemnej odpowiedzi na skargę w terminie 7 dni od daty doręczenia odpisu skargi. Po upływie tego terminu prezes sądu niezwłocznie przesyła akta Sądowi Najwyższemu.

Art. 539d. Po przekazaniu sprawy do Sądu Najwyższego orzeka on w razie potrzeby w przedmiocie środka zapobiegawczego. Na postanowienie o zastosowaniu tymczasowego aresztowania służy zażalenie do równorzędnego składu Sądu Najwyższego.

Art. 539e. § 1. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę na posiedzeniu bez udziału stron.

§ 2. Sąd Najwyższy postanowieniem oddala skargę albo wyrokiem uchyla zaskarżony wyrok w całości lub w części i przekazuje sprawę właściwemu sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Art. 539f. Przepisy art. 425 § 3 i 4, art. 428 § 1, art. 431, art. 432, art. 435, art. 436, art. 442 § 1 i 3, art. 457 § 1 i 3, art. 525 § 1, art. 526, art. 528 § 1, art. 530 § 2 i 3, art. 531, art. 534 § 1 i art. 536 stosuje się odpowiednio.”;

111) w art. 542 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Niedopuszczalne jest wznowienie postępowania z urzędu na niekorzyść oskarżonego po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia.”;

112) tytuł rozdziału 58 otrzymuje brzmienie:

„Odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie”;

113) w art. 552:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien być ponieść.”,

b) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.”;

114) uchyla się art. 552a i art. 552b;

115) art. 553 otrzymuje brzmienie:

„Art. 553. § 1. Roszczenie o odszkodowanie lub zadośćuczynienie nie przysługuje temu, kto w zamiarze wprowadzenia w błąd sądu lub organu ścigania złożył fałszywe zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa lub fałszywe wyjaśnienie i spowodował tym niekorzystne dla siebie orzeczenie w przedmiocie skazania, tymczasowego aresztowania, zastosowania środka zabezpieczającego albo zatrzymanie.

§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się do osób składających oświadczenie w warunkach określonych w art. 171 § 4, 5 i 7, jak również gdy szkoda lub krzywda powstała na skutek przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązku przez funkcjonariusza państwowego.

§ 3. W wypadku przyczynienia się przez oskarżonego do wydania orzeczenia, o którym mowa w § 1, przepis art. 362 Kodeksu cywilnego stosuje się odpowiednio.”;

116) art. 553a otrzymuje brzmienie:

„Art. 553a. Ustalając wysokość odszkodowania, sąd uwzględnia zaliczenie oskarżonemu okresu niesłusznego stosowania kar, środków zabezpieczających, tymczasowego aresztowania lub zatrzymania, których dotyczy wnioski o odszkodowanie, na poczet kar lub środków zabezpieczających orzeczonych w innym postępowaniu.”;

117) w art. 554 § 1–3 otrzymują brzmienie:

„§ 1. Żądanie odszkodowania należy zgłosić w sądzie okręgowym, w którego okręgu wydano orzeczenie w pierwszej instancji, a w wypadku określonym w art. 552 § 4 – w sądzie okręgowym właściwym ze względu na miejsce, w którym nastąpiło zwolnienie tymczasowo aresztowanego lub zwolnienie zatrzymanego.

§ 2. Sąd okręgowy orzeka wyrokiem na rozprawie w składzie trzech sędziów.

§ 3. O terminie rozprawy zawiadamia się prokuratora, przesyłając odpis wniosku.”;

118) art. 555 otrzymuje brzmienie:

„Art. 555. Roszczenia przewidziane w niniejszym rozdziale przedawniają się po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia dającego podstawę do odszkodowania i zadośćuczynienia, w wypadku tymczasowego aresztowania – od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w razie zaś zatrzymania – od daty zwolnienia.”;

119) w art. 557 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za krzywdę, Skarb Państwa ma roszczenie zwrotne do osób, które swoim bezprawnym działaniem spowodowały niesłuszne skazanie, zastosowanie środka zabezpieczającego, niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie.”;

120) po art. 558 dodaje się art. 558a w brzmieniu:

„Art. 558a. W sprawach o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego stosuje się tylko w kwestiach nieuregulowanych w niniejszym kodeksie.”;

121) w art. 611u § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W razie prawomocnego orzeczenia przez sąd polski wobec obywatela polskiego lub cudzoziemca kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem

jej wykonania, kary ograniczenia wolności, samoistnie orzeczonego środka karnego, a także w razie warunkowego zwolnienia lub warunkowego umorzenia postępowania karnego, jeżeli orzeczenie nakłada na sprawcę obowiązki określone w art. 34 § 1a pkt 1, art. 39 pkt 2–2d, art. 46 § 1 lub 2, art. 67 § 2, art. 72 § 1 pkt 1, 3–7a i 8 lub art. 72 § 2 Kodeksu karnego lub oddaje skazanego pod dozór kuratora lub instytucji publicznej, sąd może wystąpić o wykonanie orzeczenia do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, zwanego w niniejszym rozdziale „państwem wykonania orzeczenia”, w którym sprawca posiada legalne stałe miejsce pobytu, o ile sprawca przebywa w tym państwie lub oświadczy, że zamierza tam powrócić.”;

122) w art. 632 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) w sprawach z oskarżenia publicznego – Skarb Państwa, z wyjątkiem należności z tytułu udziału adwokata lub radcy prawnego w charakterze pełnomocnika pokrzywdzonego, oskarżyciela posiłkowego albo innej osoby.”;

123) w art. 632a dotychczasową treść oznacza się jako § 1 i dodaje się § 2 w brzmieniu:

„§ 2. W razie uniewinnienia oskarżonego lub umorzenia postępowania, sąd orzeka, że koszty procesu ponosi w całości lub w części oskarżony, jeżeli:

- 1) oskarżony skierował przeciwko sobie podejrzenie popełnienia czynu zabronionego,
- 2) ukrywanie się oskarżonego przyczyniło się do przedawnienia karalności zarzucanego mu czynu,
- 3) umorzono przeciwko oskarżonemu postępowanie na podstawie art. 11 § 1.”;

124) art. 672 otrzymuje brzmienie:

„Art. 672. Sąd wojskowy pierwszej instancji sporządza uzasadnienie wyroku z urzędu; nie dotyczy to wyroku uwzględniającego wnioski, o których mowa w art. 335 § 1 lub 2 oraz art. 387.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 925, z późn. zm.³⁾) w art. 18 uchyla się ust. 3.

³⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 175, poz. 1692, z 2004 r. Nr 25, poz. 219 oraz z 2010 r. Nr 75, poz. 471 i Nr 182, poz. 1228.

Art. 3. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.⁴⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 34:

- a) w § 1a uchyla się pkt 3,
- b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Wymierzając karę ograniczenia wolności, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 lub obowiązki, o których mowa w art. 72 § 1 pkt 2–7a.”;

2) art. 37b otrzymuje brzmienie:

„Art. 37b. W sprawie o występki zagrożony karą pozbawienia wolności, niezależnie od dolnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego w ustawie za dany czyn, sąd może orzec jednocześnie karę pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 3 miesięcy, a jeżeli górna granica ustawowego zagrożenia wynosi przynajmniej 10 lat – 6 miesięcy, oraz karę ograniczenia wolności do lat 2. Przepisu art. 69 § 1 nie stosuje się. W pierwszej kolejności wykonuje się wówczas karę pozbawienia wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

3) w art. 41 § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. Sąd może orzec zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio w razie skazania na karę pozbawienia wolności za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego oraz w razie skazania na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego.”;

⁴⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 128, poz. 840, z 1999 r. Nr 64, poz. 729 i Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 48, poz. 548, Nr 93, poz. 1027 i Nr 116, poz. 1216, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 121, poz. 1142, Nr 179, poz. 1750, Nr 199, poz. 1935 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 25, poz. 219, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889 i Nr 243, poz. 2426, z 2005 r. Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 132, poz. 1109, Nr 163, poz. 1363, Nr 178, poz. 1479 i Nr 180, poz. 1493, z 2006 r. Nr 190, poz. 1409, Nr 218, poz. 1592 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 89, poz. 589, Nr 123, poz. 850, Nr 124, poz. 859 i Nr 192, poz. 1378, z 2008 r. Nr 90, poz. 560, Nr 122, poz. 782, Nr 171, poz. 1056, Nr 173, poz. 1080 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 62, poz. 504, Nr 63, poz. 533, Nr 166, poz. 1317, Nr 168, poz. 1323, Nr 190, poz. 1474, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 40, poz. 227 i 229, Nr 98, poz. 625 i 626, Nr 125, poz. 842, Nr 127, poz. 857, Nr 152, poz. 1018 i 1021, Nr 182, poz. 1228, Nr 225, poz. 1474 i Nr 240, poz. 1602, z 2011 r. Nr 17, poz. 78, Nr 24, poz. 130, Nr 39, poz. 202, Nr 48, poz. 245, Nr 72, poz. 381, Nr 94, poz. 549, Nr 117, poz. 678, Nr 133, poz. 767, Nr 160, poz. 964, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 233, poz. 1381 i Nr 240, poz. 1431, z 2012 r. poz. 611, z 2013 r. poz. 849, 905, 1036 i 1247, z 2014 r. poz. 538 oraz z 2015 r. poz. 396, 541, 1528, 1549, 1707 i 1855.

- 4) uchyla się art. 59a;
- 5) uchyla się art. 60a;
- 6) w art. 67 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd nakłada na sprawcę obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części, a w miarę możliwości również obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, albo zamiast tych obowiązków orzeka nawiązkę; sąd może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1–3, 5–6b, 7a lub 7b, a ponadto orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 lub zakaz prowadzenia pojazdów, wymieniony w art. 39 pkt 3, do lat 2. Przepisy art. 72 § 1a i 1b stosuje się odpowiednio.”;
- 7) w art. 75a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisu § 1 nie stosuje się:

 - 1) w wypadkach, o których mowa w art. 75 § 1, 1a i 2a;
 - 2) do skazanego, który nie wykonał obowiązku określonego w art. 72 § 1 pkt 7b lub w § 2.”;
- 8) w art. 76:
 - a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby.”,
 - b) po § 1 dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu:

„§ 1a. W wypadku, o którym mowa w art. 75a, zatarcie skazania następuje z upływem okresów przewidzianych w art. 107 § 4 i 4a.

§ 1b. W wypadkach, o których mowa w § 1 i 1a, przepis art. 108 stosuje się.”,
 - c) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Jeżeli wobec skazanego orzeczono grzywnę, środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed ich wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem ich wykonania. Zatarcie skazania nie może nastąpić również przed wykonaniem środka zabezpieczającego.”;
- 9) w art. 85:
 - a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli po rozpoczęciu, a przed zakończeniem wykonywania kary lub kary łącznej sprawca popełnił przestępstwo, za które orzeczono karę tego samego

rodzaju lub inną podlegającą łączeniu, orzeczona kara nie podlega łączeniu z karą odbywaną w czasie popełnienia czynu.”,

b) po § 3 dodaje się § 3a w brzmieniu:

„§ 3a. Jeżeli kara wykonywana lub orzeczona, o której mowa w § 3, stanie się następnie podstawą orzeczenia kary lub kar łącznych, zakaz łączenia kar odnosi się również do tej kary lub kar łącznych.”;

10) w art. 233:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Odpowiedzialności określonej w § 1 podlega ten, kto składa fałszywe zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu.”,

c) § 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„§ 3. Nie podlega karze za czyn określony w § 1a, kto składa fałszywe zeznanie, nie wiedząc o prawie odmowy zeznania lub odpowiedzi na pytania.

§ 4. Kto, jako biegły, rzeczoznawca lub tłumacz, przedstawia fałszywą opinię lub tłumaczenie mające służyć za dowód w postępowaniu określonym w § 1,

podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.”;

11) w art. 323 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do żołnierzy nie stosuje się przepisów art. 34 § 2 pkt 1.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557, z późn. zm.⁵⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:

„4a) referendarz sądowy,”;

2) w art. 17a § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W wypadku ustania przeszkód, o których mowa w § 1, sąd – niezależnie od tego, czy kara ograniczenia wolności została już w całości wykonana – zawiesza postępowanie wykonawcze dotyczące kary ograniczenia wolności i niezwłocznie kieruje do wykonania karę pozbawienia wolności.”;

3) po art. 18 dodaje się art. 18a w brzmieniu:

„Art. 18a. W postępowaniu wykonawczym czynności zastrzeżone dla sądu lub sędziego mogą być wykonywane przez referendarza sądowego, z wyłączeniem:

- 1) spraw zastrzeżonych dla sądu penitencjarnego oraz sędziego penitencjarnego,
- 2) spraw dotyczących wykonania kary pozbawienia wolności,
- 3) zarządzania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności,
- 4) rozstrzygania wątpliwości co do wykonania orzeczenia sądu lub zarzutów co do obliczenia kary,
- 5) spraw, o których mowa w rozdziałach VI i XV–XX,
- 6) wydawania postanowień w sprawach, o których mowa w rozdziałach XII i XIII.”;

4) po art. 20 dodaje się art. 20a w brzmieniu:

„Art. 20a. § 1. Zażalenie na postanowienie referendarza rozpoznaje sąd, w którym wydano zaskarżone postanowienie.

§ 2. Wniesienie zażalenia na postanowienie referendarza sądowego wstrzymuje jego wykonanie.

§ 3. Przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia stosuje się odpowiednio do zażaleń na zarządzenia.”;

⁵⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1997 r. Nr 160, poz. 1083, z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 60, poz. 701 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 111, poz. 1194, z 2002 r. Nr 74, poz. 676 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 111, poz. 1061, Nr 142, poz. 1380 i Nr 179, poz. 1750, z 2004 r. Nr 93, poz. 889, Nr 210, poz. 2135, Nr 240, poz. 2405, Nr 243, poz. 2426 i Nr 273, poz. 2703, z 2005 r. Nr 163, poz. 1363 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i Nr 226, poz. 1648, z 2007 r. Nr 123, poz. 849, z 2008 r. Nr 96, poz. 620 i Nr 214, poz. 1344, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 22, poz. 119, Nr 62, poz. 504, Nr 98, poz. 817, Nr 108, poz. 911, Nr 115, poz. 963, Nr 190, poz. 1475, Nr 201, poz. 1540 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 34, poz. 191, Nr 40, poz. 227, Nr 125, poz. 842 i Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 39, poz. 201 i 202, Nr 112, poz. 654, Nr 129, poz. 734, Nr 185, poz. 1092, Nr 217, poz. 1280 i Nr 240, poz. 1431, z 2012 r. poz. 908, z 2013 r. poz. 628 i 1247, z 2014 r. poz. 287, 619 i 1707 oraz z 2015 r. poz. 21, 396, 431, 541, 1269 i 1573.

5) w art. 173 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. W razie zaistnienia okoliczności, określonych w art. 156 § 1 i 2 lub art. 160 § 3 niniejszego kodeksu oraz w art. 68 § 2 lub art. 75 § 2 Kodeksu karnego, sądowy kurator zawodowy może odstąpić od złożenia odpowiedniego wniosku, o którym mowa w § 2 pkt 4 oraz 6–8, jeżeli przemawiają za tym rodzaj i stopień naruszenia uzasadniające przekonanie, że pomimo odstąpienia od złożenia wniosku, cele środka związanego z poddaniem skazanego lub sprawcy próbie zostaną osiągnięte.”;

6) po art. 205 dodaje się art. 205a w brzmieniu:

„Art. 205a. § 1. Na wniosek pokrzywdzonego upoważniony sędzia niezwłocznie zawiadamia pokrzywdzonego, jego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której stałą pieczęć pokrzywdzony pozostaje, o zwolnieniu sprawcy z zakładu psychiatrycznego po uchyleniu lub zmianie środka zabezpieczającego, ucieczce sprawcy z zakładu psychiatrycznego, a także o udzieleniu zezwolenia, o którym mowa w art. 204d.

§ 2. O prawie do złożenia wniosku, o którym mowa w § 1, poucza pokrzywdzonego sąd, kierując orzeczenie do wykonania.

§ 3. W uzasadnionych przypadkach zawiadomienie, o którym mowa w § 1, przekazuje się również świadkowi.”;

7) w art. 211 uchyla się § 7.

Art. 5. W ustawie z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2013 r. poz. 186, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 122 w § 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) przez wyrażenie „prokurator” w art. 18 § 2, art. 19 § 1 zdanie pierwsze, § 2 i 4, art. 20 § 1 i 1b, art. 23, art. 71 § 2, art. 87 § 3, art. 93 § 3, art. 135, art. 156 § 5, art. 158, art. 160 § 4, art. 192 § 2, art. 215, art. 218 § 1 zdanie pierwsze, art. 231 § 1, art. 232 § 1, art. 232a § 2, art. 236, art. 281, art. 282 § 1 pkt 1, art. 285 § 1a, art. 288 § 1, art. 290 § 1 i 2, art. 299 § 3, art. 308 § 1, art. 317 § 2, art. 323 § 1 i 3, art. 325e § 2 zdanie drugie, art. 327 § 1 i 3, art. 333 § 2, art. 336 § 1 i 3, art. 340 § 2, art. 341 § 1 i 2, art. 387 § 2, art. 441 § 4, art. 446, art. 448, art. 505, art. 526 § 2, art. 527 § 1, art. 530 § 4 i 5, art. 545 § 2, art. 550 § 2, art. 570, art. 571 § 2, art. 611fs, art. 618 § 1 pkt 2 oraz art. 626a Kodeksu postępowania karnego rozumie się także „finansowy organ postępowania przygotowawczego”;

⁶⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 1036, 1149, 1247 i 1304, z 2014 r. poz. 312, 1215 i 1328 oraz z 2015 r. poz. 396, 1269, 1479, 1649, 1712, 1855 i 1932.

2) art. 153a otrzymuje brzmienie:

„Art. 153a. Postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia, o jego zawieszeniu oraz o jego umorzeniu, gdy nie podlegało ono nadzorowi prokuratora, zatwierdza organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego. Zażalenie na postanowienie wnosi się do organu, który zatwierdził zaskarżone orzeczenie.”;

3) art. 154a otrzymuje brzmienie:

„Art. 154a. Czynności końcowego zaznajomienia się stron z materiałem postępowania przygotowawczego, o których mowa w art. 321 Kodeksu postępowania karnego, przeprowadza się na wniosek podejrzanego, osoby pociągniętej do odpowiedzialności posiłkowej oraz interwenienta, a także obrońców i pełnomocników tych stron.”;

4) w art. 156 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przepisy art. 335 § 2 i 2a, art. 339 § 1 pkt 3 i art. 343 § 3–7 Kodeksu postępowania karnego stosuje się odpowiednio; jeżeli w związku z przestępstwem skarbowym lub wykroczeniem skarbowym nastąpiło uszczuplenie należności publicznoprawnej, a nie została ona w całości uiszczona, sąd uzależnia uwzględnienie wniosku od uiszczenia tej wymagalnej należności w całości w wyznaczonym terminie.”;

5) uchyla się art. 163a.

Art. 6. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 133, z późn. zm.⁷⁾) po art. 175a dodaje się art. 175b w brzmieniu:

„Art. 175b. § 1. Minister Sprawiedliwości jest administratorem danych osobowych uzyskanych z systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 213 § 1a Kodeksu postępowania karnego. Do przetwarzania danych osobowych nie stosuje się przepisu art. 40 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2135 i 2281).

§ 2. Minister Sprawiedliwości przetwarza dane stron, pełnomocników uczestników postępowań sądowych i innych osób uczestniczących w postępowaniach karnych, uzyskane z systemu teleinformatycznego, o którym mowa w § 1.”.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 509, 694, 1066, 1224, 1309, 1418, 1595 i 1781.

Art. 7. W ustawie z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. z 2013 r. poz. 395, z późn. zm.⁸⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 8 otrzymuje brzmienie:

„Art. 8. W postępowaniu uregulowanym w niniejszym kodeksie stosuje się odpowiednio przepisy art. 2, art. 4, art. 5, art. 7–9, art. 13, art. 14, art. 15 § 2 i 3, art. 16, art. 18 § 2, art. 20 i art. 23 Kodeksu postępowania karnego.”;

2) w art. 37 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Protokół sporządza się z każdej czynności mającej istotne znaczenie dla sprawy, a w szczególności z rozprawy, a także z dokonanych poza rozprawą czynności dowodowych, chyba że ustawa stanowi inaczej.”;

3) w art. 38 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do czynności procesowych prowadzonych w postępowaniu w sprawach o wykroczenia stosuje się odpowiednio także przepisy art. 95, art. 100 § 1 i 8, art. 105, art. 107, art. 108, art. 116–134, art. 136–142, art. 143 § 1 pkt 10, art. 156 § 1–5 i 6, art. 157, art. 158, art. 160–166 Kodeksu postępowania karnego, a gdy sąd orzeka jednoosobowo, również przepisy art. 109–115 Kodeksu postępowania karnego.”;

4) w art. 39 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Dowody przeprowadza się na wniosek stron albo z urzędu. Przepis art. 168 Kodeksu postępowania karnego stosuje się.”.

Art. 8. W ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz. U. z 2015 r. poz. 1212, 1844 i 1855) art. 22 otrzymuje brzmienie:

„Art. 22. Do postępowania w sprawie odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej. Nie stosuje się jednak przepisów Kodeksu postępowania karnego o oskarżycielu prywatnym, przedstawicielu społecznym, postępowaniu przygotowawczym, postępowaniach szczególnych oraz o postępowaniu karnym w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych.”.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 765 i 1247, z 2014 r. poz. 486, 579, 786 i 969 oraz z 2015 r. poz. 21, 396, 841, 1186, 1269, 1549, 1707 i 1855.

Art. 9. W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124, z późn. zm.⁹⁾) art. 74 otrzymuje brzmienie:

„Art. 74. W zakresie uregulowanym w niniejszym rozdziale nie stosuje się środków zabezpieczających określonych w art. 93a § 1 pkt 1–3 Kodeksu karnego w odniesieniu do sprawców, o których mowa w art. 93c pkt 5 Kodeksu karnego.”.

Art. 10. Czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli dokonano ich z zachowaniem przepisów dotychczasowych.

Art. 11. W razie wątpliwości, czy stosować prawo dotychczasowe czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się przepisy niniejszej ustawy.

Art. 12. Jeżeli na podstawie niniejszej ustawy nastąpiła zmiana właściwości lub składu sądu, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji orzeka sąd dotychczas właściwy lub w dotychczasowym składzie.

Art. 13. Niezwłocznie po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy właściwy organ procesowy przekazuje stronom i innym osobom uprawnionym informacje o zmianie zakresu ich obowiązków i uprawnień wynikających z treści art. 75 § 1, art. 156 § 5, art. 300 § 1 i 2, art. 313 § 3, art. 321, art. 334 § 3, art. 335 § 2a i 3 oraz art. 517c § 2 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 14. Postępowania przygotowawcze wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, w których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie został wniesiony do sądu akt oskarżenia, wnioski o wydanie wyroku skazującego, wnioski o warunkowe umorzenie postępowania lub wnioski o umorzenie postępowania przygotowawczego i orzeczenie środka zabezpieczającego, prowadzi się w dalszym ciągu według przepisów niniejszej ustawy. Należy jednak dokonać czynności procesowych, które są wymagane według przepisów niniejszej ustawy, a które do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie zostały dokonane.

Art. 15. 1. Jeżeli na podstawie dotychczasowych przepisów, po dniu 30 czerwca 2015 r. skierowano akt oskarżenia, postępowanie toczy się według przepisów dotychczasowych do prawomocnego zakończenia postępowania.

⁹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 28, 875, 1893, 1916 i 2014.

2. W postępowaniach, o których mowa w ust. 1, stosuje się przepisy rozdziału 55a ustawy zmienianej w art. 1. Jeżeli wyrok sądu odwoławczego z uzasadnieniem został doręczony stronom w okresie począwszy od siódmego dnia przed wejściem w życie niniejszej ustawy do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, termin do wniesienia skargi rozpoczyna bieg od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Postępowania wymienione w działach XI i XII ustawy zmienianej w art. 1, wszczęte i niezakończone w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, toczą się do ich zakończenia według przepisów dotychczasowych.

Art. 16. Rozstrzygając po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy w przedmiocie wniosku złożonego na podstawie art. 59a ustawy zmienianej w art. 3, w brzmieniu dotychczasowym, stosuje się również przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 17. Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie upoważnień ustawowych zawartych w art. 141 i art. 147 § 5 ustawy zmienianej w art. 1 zachowują moc do dnia wejścia w życie nowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 141 i art. 147 § 5 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie dłużej jednak niż przez 9 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 18. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 2016 r.

UZASADNIENIE

1. Założenia ogólne

Celem przedłożonego projektu jest modyfikacja modelu postępowania karnego w kierunku przywrócenia aktywniejszej roli sądu w toku procesu, zmierzająca do zapewnienia w maksymalnym stopniu zgodności ustaleń faktycznych w perspektywie zasady prawdy materialnej, jak również zwiększająca efektywność ścigania. Proponowana reforma zakłada powrót do modelu procesu karnego zachowującego nadrzędność prawdy materialnej, w którym kontradiktoryjność stanowi jedną z zasad procesu, ułatwiającą dotarcie do prawdy.

Projektowana reforma nie stanowi całkowitego odwrócenia zmian wprowadzonych na mocy ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. poz. 1247, z późn. zm.). Jak wskazywano w uzasadnieniu do wskazanej ustawy, reforma Kodeksu postępowania karnego miała na celu zmierzenie się z następującymi zjawiskami:

- 1) odejściem od kontradiktoryjności postępowania sądowego na rzecz inkwizycyjnego wyjaśniania faktów sprawy w toku tego postępowania, a w konsekwencji nieprawidłowym rozłożeniem ciężaru odpowiedzialności za wynik procesu,
- 2) nadmiernym formalizmem wielu czynności, który nie służąc zapewnieniu gwarancji procesowych uczestników postępowania, wydłuża procedowanie,
- 3) zbędnym angażowaniem sędziów do czynności, które z powodzeniem mogą być dokonywane przez czynnik niesądowy,
- 4) niewłaściwym realizowaniem standardów konstytucyjnych, które wobec rosnącej aktywności Trybunału Konstytucyjnego w obszarze prawa karnego procesowego, jawią się jako coraz bardziej klarowne.

Przedłożony projekt wychodzi z założenia odmiennej oceny pierwszego z wymienionych wyżej punktów, zasadniczo akceptując co do kierunku rozwiązania związane z diagnozą dotyczącą pozostałych zjawisk. W przekonaniu projektodawcy zasada kontradiktoryjności niewątpliwie stanowiła i powinna nadal stanowić jedną z podstawowych zasad przyświecających nowoczesnemu procesowi karnemu. Powinna ona jednak służyć budowaniu prawdziwych ustaleń faktycznych w procesie, a nie chociażby stwarzać możliwości osłabienia konsekwencji stosowania tej naczelnej

zasady postępowania karnego, a przez to również w zakresie realizacji celów, jakim proces służy (art. 2 § 1 k.p.k.), aby m.in.:

- sprawca przestępstwa został wykryty i pociągnięty do odpowiedzialności karnej, a osoba, której nie udowodniono winy, nie poniosła tej odpowiedzialności,
- zostały spełnione zadania postępowania karnego nie tylko w zakresie zwalczania przestępstw, ale również w zapobieganiu im oraz w umacnianiu poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego,
- zostały uwzględnione prawnie chronione interesy pokrzywdzonego.

Wobec powyższego wyrazić trzeba pogląd, że wprowadzona z dniem 1 lipca 2015 r. reforma w sposób nadmierny faworyzuje zasadę kontradiktoryjności w stosunku do zasady prawdy materialnej, marginalizując aktywną rolę sądu, który z uwagi na swą bezstronność, może i powinien w postępowaniu pełnić funkcję gwaranta – zarówno uprawnień jednostki, jak i skuteczności postępowania w aspekcie realizacji jego celów, a zwłaszcza trafnej reakcji karnej. Aktualne regulacje tym samym nie dość wyraźnie wyznaczają wzajemną relację między zasadą wprowadzania dowodów do procesu na wniosek stron oraz nadal obowiązującym postulatem dążenia do osiągnięcia określonej w art. 2 § 2 k.p.k. zasady prawdy. Obowiązek dążenia do ustalenia prawdy nie koresponduje bowiem z uprawnieniem sądu do dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z urzędu jedynie w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych szczególnymi okolicznościami. Niewątpliwie w bardzo wielu sprawach po wyczerpaniu wniosków dowodowych stron, dla zadośćuczynienia postulatowi wskazanemu w art. 2 § 2 k.p.k. sąd powinien podejmować inicjatywę dowodową w znacznie szerszym zakresie niż to wynika z restrykcyjnie sformułowanych przesłanek w art. 167 § 1 k.p.k. Sytuacja ta przyczynia się do zaburzenia spójności systemowej aktualnie obowiązującego modelu.

Kierując się tymi względami, projektodawca uznał za stosowne przywrócić obowiązujący do dnia 30 czerwca 2015 r. mieszany kontradiktoryjno-inkwizycyjny model postępowania jurysdykcyjnego oraz funkcjonalnie z nim połączony rozpoznawczy charakter postępowania przygotowawczego, przewidujący utrwalenie dowodów.

2. Naczelne zasady postępowania oraz jurysdykcyjne stadium procesu

Projekt przywraca nadrzędną rolę zasady prawdy materialnej, co wiąże się z koniecznością wyraźnego wskazania w uregulowaniach szczególnych obowiązków

dążenia organów procesowych do poczynienia zgodnych z prawdą ustaleń faktycznych i jednoznacznego wytyczenia takiego normatywnego celu działania tych organów. Pomimo bowiem pozostawienia przez nowelizację z dnia 27 września 2013 r. przepisu art. 2 § 2 k.p.k., statuującego zasadę prawdy materialnej, w niezmienionej postaci, to otoczenie normatywne tego przepisu – w związku z nadaniem priorytetowego znaczenia kontrydiktoryjności na etapie postępowania jurysdykcyjnego – uległo istotnej zmianie. I tak niezbędna okazała się zmiana redakcyjna przepisu konstruującego cel postępowania w zakresie zasady trafnej reakcji karnej (art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k.), u której założen leżało do tej pory obciążenie materialnym ciężarem dowodu wyłącznie oskarżyciela. Z modyfikacją priorytetów zasad procesowych łączy się również konieczność powrotu do poprzedniej formuły reguły *in dubio pro reo* (art. 5 § 2 k.p.k.). Aktualne jej brzmienie zakłada bowiem brak obowiązku dążenia organu procesowego – przy niedostatku aktywności dowodowej stron – do wyjaśnienia wszystkich istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności sprawy. Zakres inicjatywy dowodowej sądu jest obecnie limitowany przez przesłanki wskazane w art. 167 § 1 zdanie trzecie k.p.k. W związku z tym powraca się do obowiązującej do dnia 30 czerwca 2015 r. dyrektywy, według której należy dążyć do wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, a dopiero w razie niemożności usunięcia istniejących wątpliwości – rozstrzygnąć je na korzyść oskarżonego.

Rolę zasady inkwizycyjności w toku postępowania dowodowego podkreśla też kluczowa zmiana odnosząca się do inicjatywy dowodowej. Chodzi o przywrócenie poprzednio obowiązującego brzmienia art. 167 k.p.k., który ma nakazywać sądowi uzupełnianie inicjatywy dowodowej stron poprzez przeprowadzanie dowodów z urzędu w każdym wypadku, gdy jest to niezbędne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy.

Oczywistą konsekwencją odejścia od priorytetowego znaczenia inicjatywy dowodowej stron w ramach eksponowania zasady kontrydiktoryjności jest powrót do obowiązujących przed dniem 1 lipca 2015 r. reguł przeprowadzania dowodów w toku postępowania. W myśl proponowanych zasad dowody te ma zatem zawsze przeprowadzać – niezależnie od sposobu ich wprowadzenia do procesu – kierowniczy organ procesowy, z zachowaniem szerokiej sfery aktywności procesowej stron postępowania. Oznacza to konieczność przywrócenia poprzednio obowiązujących

uregulowań zwłaszcza w art. 352, art. 366 § 1, art. 370 § 1–3, art. 376 § 2 i 3, art. 389, art. 391 i art. 393.

W rezultacie powrotu do odpowiadających społecznemu poczuciu sprawiedliwości oraz sprawdzonych w toku długoletniej praktyki reguł oparcia rozstrzygnięć o prawdziwe ustalenia, połączonych z koniecznością odgrywania przez sąd czynnej roli w postępowaniu, projektodawca planuje restytucję kontradyktoryjno-inkwizycyjnego modelu postępowania jurysdykcyjnego. Zasadniczo oznacza to przyjęcie rozwiązań i instytucji procesowych charakterystycznych dla modelu obowiązującego do dnia 20 czerwca 2015 r., w szczególności zakresu formalnej kontroli aktu oskarżenia (art. 337 k.p.k.), zwrotu sprawy prokuratorowi celem uzupełnienia śledztwa lub dochodzenia (art. 345 k.p.k.), zobowiązania prokuratora do przedstawienia dowodów (art. 397 k.p.k.).

Projektodawca nie ograniczył się jednak do automatycznego przywrócenia unormowań funkcjonujących w zakresie postępowania przed sądem pierwszej instancji według stanu prawnego do dnia 30 czerwca 2015 r., lecz zachował część z rozwiązań przyjętych w związku z ostatnią reformą procesu karnego, obowiązującą od dnia 1 lipca 2015 r. Przede wszystkim rzecz dotyczy kompleksu unormowań dotyczących obecności oskarżonego na rozprawie głównej (art. 374 k.p.k.) oraz związanych z tym reguł zawiadamiania o terminach rozpraw i posiedzeń, jak też podejmowania czynności w reakcji na nieobecność oskarżonego na rozprawie, w sytuacji gdy jego obecność jest z mocy ustawy obowiązkowa lub sąd za takową ją uznał. Chodzi bowiem po pierwsze o to, że oskarżony ma prawo do obrony i wykonywanie tego prawa jest mu gwarantowane przez ustawę, natomiast do czynienia z tego prawa użytku nie można oskarżonego w żaden sposób przymusić. Po drugie, w konsekwencji powyższego obowiązujące do dnia 30 czerwca 2015 r. regulacje, mimo że formalnie statuowały obowiązkowy udział oskarżonego w rozprawie, to jednak czyniły od tego tak wiele wyjątków (np. art. 376 i art. 377 k.p.k.), że w rzeczywistości obowiązek ten stawał się wręcz iluzoryczny. Poza tym celowe okazało się – z uwagi na zasadę ekonomiki procesowej, a bez szkody dla gwarancji uczestników procesu – utrzymanie uproszczeń i przejawów odformalizowania postępowania sądowego, np. art. 385 § 1, art. 394 § 2 i art. 418 § 1a k.p.k.

Z uwagi na zwiększenie roli czynnika sądowego w dotarciu do prawdy, ograniczenie wymogów formalnych, których muszą przestrzegać tzw. nieprofesjonalni uczestnicy postępowania, w tym zwłaszcza w zakresie formułowania środków zaskarżenia, proponuje się odejście od przewidzianej w art. 80a i art. 87a k.p.k. zasady ustanowienia obrońcy i pełnomocnika z urzędu wyłącznie w wyniku zgłoszenia takiego żądania, bez uwzględnienia sytuacji majątkowej i rodzinnej wnioskodawcy. Zapewnienie obrońcy i pełnomocnika tzw. osobie niezamożnej będzie odbywało się po weryfikacji jej stanu majątkowego i rodzinnego na podstawie art. 78 § 1 k.p.k.

Projekt proponuje wyeliminowanie możliwości nadzwyczajnego złagodzenia kary jako autonomicznej konsekwencji materialnoprawnej wydania rozstrzygnięcia o charakterze konsensualnym, gdyż powinno się w tym zakresie stosować ogólne zasady wynikające z art. 60 k.k. Wymierzona kara, również podjęta w drodze rozstrzygnięcia konsensualnego, powinna bowiem być zgodna z dyrektywami jej wymiaru.

Ze względów czysto porządkujących proponuje się dodanie § 1a do art. 402 k.p.k. Przepis ten nie wprowadza żadnej merytorycznej zmiany w porządku procedowania sądów, wypowiada jedynie normę, którą i tak wywodzono z punktu widzenia praktyki. Otóż z art. 402 § 1 zdanie 3 k.p.k. wynika, że oskarżony zobowiązany do uczestnictwa w rozprawie powinien być wzywany na termin rozprawy przerwanej. Art. 376 i art. 377 k.p.k. umożliwiają zaś – w warunkach w tych przepisach określonych – prowadzenie rozprawy pod nieobecność oskarżonego, nawet gdy ustawa lub decyzja sądu uznaje tę obecność za obowiązkową. Z kolei przepis art. 401 § 2 k.p.k. statuuje jedynie maksymalny czas trwania przerwy, nie mówiąc nic o najkrótszym możliwym okresie jej trwania. W konsekwencji dochodzi niejednokrotnie w praktyce do sytuacji, że w realiach stosowania art. 376 lub art. 377 k.p.k. przewodniczący przerywa rozprawę na krótki czas (np. w celu odpoczynku, zaczekania na przybycie świadka), np. 10 minut czy godzinę. Interpretując art. 402 § 1 k.p.k. literalnie, w takich wypadkach należałoby wezwać oskarżonego do osobistego stawiennictwa po przerwie, co nie byłoby w ogóle technicznie możliwe, tym bardziej oskarżony nie miałby żadnych szans na stawienie się na takiej przerwanej rozprawie. Innymi słowy, nie ma żadnych możliwości realizacji tego unormowania w wypadku zarządzania takich krótkich, tzw. technicznych, przerw i wezwania takie nie są dokonywane. Z tego względu ustawodawca – biorąc pod uwagę gwarancyjny charakter przepisów o obowiązkowej obecności i wezwaniach do

stawiennictwa – przewidział wprowadzenie w § 1a art. 402 k.p.k. jednoznacznych przesłanek umożliwiających odstąpienie od wezwania oskarżonego w takich sytuacjach. Może to mieć zatem miejsce tylko wówczas, gdy okres zarządzonej przerwy uniemożliwia jego wezwanie oraz stawienie się na rozprawę po przerwie.

3. Postępowanie przygotowawcze

Z przywróceniem modelu rozprawy głównej obowiązującego do dnia 30 czerwca 2015 r., funkcjonalnie połączona jest restytucja rozpoznawczego kształtu postępowania przygotowawczego, przewidującego w szerokim zakresie utrwalanie dowodów dla sądu. Aktywna w odniesieniu do inicjatywy dowodowej rola sądu, a tym samym fakt, że postępowanie przygotowawcze nie ma być prowadzone wyłącznie w celu zebrania materiału pozwalającego na stwierdzenie zasadności wniesienia aktu oskarżenia, wymusza również konieczność sprawowania przez sąd merytorycznej kontroli nad zakresem i przebiegiem tego postępowania (por. art. 344a k.p.k.). W konsekwencji w zakresie postępowania przygotowawczego, podobnie jak w odniesieniu do stadium jurysdykcyjnego, właściwe okazało się przywrócenie zrębu unormowań obowiązujących do dnia 30 czerwca 2015 r., przy pozostawieniu zmian wprowadzonych po tym dniu, które przyczyniać się mają do usprawnienia postępowania.

Biorąc pod uwagę powyższe, projekt dokonuje korekty celów postępowania przygotowawczego (art. 297 § 1 pkt 5 k.p.k.), powraca do obowiązujących do dnia 30 czerwca 2015 r. zasad związanych z zakresem wykonywania i sposobem dokumentowania przez poszczególne organy czynności śledztwa (art. 311 k.p.k.), unormowań dotyczących zaznajomienia podejrzanego i jego obrońcy z materiałami postępowania przygotowawczego (art. 321 k.p.k.), przesłanek prowadzenia dochodzenia przez prokuratora (art. 325a § 1 k.p.k.), wydawania i zatwierdzania postanowień w dochodzeniu (art. 325e k.p.k.), czasu trwania dochodzenia (art. 325i § 1 k.p.k.), konstrukcji aktu oskarżenia oraz jego wymogów formalnych (art. 333 i art. 334 k.p.k.).

Należy zatem uznać, że przyjęty model postępowania jurysdykcyjnego w pierwszej instancji jest funkcjonalnie powiązany i wzajemnie zdeterminowany z konstrukcją postępowania przygotowawczego. Uzasadnia to zaprowadzenie jednolitych i spójnych zasad w odniesieniu do tych etapów postępowania, opartych na

koncepcji inkwizycyjnej możliwości przeprowadzania dowodów przez organ procesowy oraz konieczności ich utrwalania na każdym etapie postępowania w sposób pozwalający na wykorzystanie w dowodzeniu ścisłym. Taka formuła jednoznacznie sprzyja podstawowemu celowi reformy, jakim jest respektowanie zasady prawdy materialnej.

4. Postępowanie odwoławcze

W zakresie postępowania odwoławczego projektodawca proponuje zachowanie zasadniczych zrębów apelacyjno-reformatoryjnego modelu postępowania. Jego niewątpliwą zaletą jest zapewnienie sądowi odwoławczemu odpowiednich warunków do merytorycznego rozpoznania sprawy, co powoduje, że może on orzekać reformatoryjnie. Znajduje to bezpośrednie przełożenie na przyspieszenie postępowania, gdyż sąd drugiej instancji może sam usunąć ewentualne uchybienia popełnione przez sąd pierwszej instancji, natomiast w modelu rewizyjnym – obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. – nawet stosunkowo drobne uchybienia niejednokrotnie prowadzą do konieczności ponownego rozpoznania sprawy w pierwszej instancji, co w konsekwencji znacząco wydłuża czas trwania całego procesu karnego. W przypadku spraw obszerniejszych i bardziej skomplikowanych, gdzie *nota bene* ryzyko popełnienia uchybienia jest też większe, oznacza to najczęściej, że całość lub istotna część pracy wykonanej przez sąd pierwszej instancji musi zostać powtórzona, co przekłada się na konieczność prowadzenia wielomiesięcznego lub nawet wieloletniego postępowania w pierwszej instancji. Innymi słowy, konieczność ponowienia lub przeprowadzenia kilku dodatkowych dowodów powoduje, że powtarzane jest całe postępowanie dowodowe. Co gorsza, nie jest przy tym wykluczone, że do uchylenia orzeczenia pierwszoinstancyjnego oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania może dojść kilkukrotnie w tej samej sprawie, co znacznie oddala jej ostateczne rozstrzygnięcie. To z kolei oznacza również, że gwarancyjność modelu rewizyjnego może okazać się pozorna, skoro naruszane może zostać prawo stron do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Rodzi się również problem znaczenia upływu czasu na jakość materiału dowodowego, jakim dysponować będzie sąd ponownie rozpoznający sprawę w pierwszej instancji. W modelu apelacyjnym ewentualne uchybienia popełnione przez sąd pierwszej instancji mogą zostać naprawione przez sąd odwoławczy, a więc wprawdzie samo postępowanie drugoinstancyjne może trwać dłużej (np. gdy sąd

odwoławczy musi przesłuchać kilku świadków na rozprawie), jednak sam proces karny znacznie szybciej zostaje prawomocnie zakończony.

Nadanie przez ustawodawcę postępowaniu dowodowemu w pierwszej instancji silniejszych cech inkwizycyjności, przejawiających się w możliwości dopuszczania dowodów przez sąd z urzędu oraz nieskrępowanej szczególnymi regułami jego aktywności w toku postępowania dowodowego, w sposób bezpośredni przekłada się na rozwiązania przyjęte w postępowaniu odwoławczym jedynie w tym sensie, że konsekwentnie analogiczne zasady należy wówczas odnieść, projektując rolę sądu w postępowaniu dowodowym prowadzonym w drugiej instancji. Trudno byłoby bowiem merytorycznie uzasadnić przyjęcie odmiennych zasad dotyczących aktywności dowodowej sądu na poziomie pierwszej i drugiej instancji.

Inkwizycyjny w zakresie inicjatywy dowodowej charakter postępowania przed sądem pierwszej instancji nie wyklucza natomiast *a limine* możliwości przyjęcia każdego z opisanych wcześniej modeli postępowania odwoławczego. Czym innym jest bowiem zakres kompetencji sądu odwoławczego do badania sprawy w drugiej instancji i merytorycznego orzekania, a czym innym sposób, w jaki została zbudowana podstawa faktyczna zaskarżonego wyroku. Inkwizycyjny charakter postępowania dowodowego na rozprawie głównej z perspektywy odwoławczej oznacza jedynie, że ewentualne uchybienia są efektem nie tylko niedostatecznej aktywności stron procesowych, ale być może także zaniechań, jakich dopuścił się sąd pierwszej instancji, który mógł ewentualnie nie wykazać należytej aktywności w toku postępowania dowodowego. Wybór jednego ze wskazanych modeli postępowania odwoławczego oznacza wyłącznie odmienny tryb naprawienia tych uchybień. W modelu rewizyjnym kwestia zakresu aktywności sądu drugiej instancji ma drugorzędne znaczenie z uwagi na generalne ograniczenie możliwości przeprowadzania dowodów ścisłych w postępowaniu odwoławczym. W konsekwencji uchybienia dotyczące postępowania dowodowego, w tym również będące wynikiem niedostatecznej aktywności dowodowej sądu pierwszej instancji, prowadzą do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd pierwszej instancji. Oznacza to, że konsekwencje uchybień i zaniechań w zakresie postępowania dowodowego w pierwszej instancji ponosi sąd pierwszej instancji, który otrzymuje sprawę do ponownego rozpoznania i musi te uchybienia usunąć. Z kolei w modelu apelacyjnym ewentualne uchybienia, będące czy to wynikiem działań lub zaniechań stron procesowych, czy też braku dostatecznej

aktywności sądu pierwszej instancji, mogą i powinny zostać naprawione poprzez odpowiednie działania podjęte przez sąd odwoławczy, który w pełni uprawniony jest do przeprowadzania dowodów oraz orzekania reformatoryjnego na ich podstawie. Inkwizycyjny charakter postępowania dowodowego oznacza zatem jedynie, że podjęcie działań naprawczych przez sąd odwoławczy może być efektem nie tylko aktywności stron procesowych, ale również aktywności samego sądu odwoławczego podejmowanej z urzędu. Zakres obowiązków ciążących w tym zakresie na sądzie odwoławczym jest jednak uzależniony przede wszystkim od czynników wyznaczających program postępowania odwoławczego, a zwłaszcza od zakresu, w jakim sąd odwoławczy ma obowiązek z urzędu badać prawidłowość orzeczenia sądu pierwszej instancji.

Przykładów na możliwe połączenie inkwizycyjnego charakteru postępowania dowodowego przed sądem pierwszej instancji z modelem apelacyjnym postępowania odwoławczego dostarczają konkretne rozwiązania funkcjonujące w systemach procesowych – przede wszystkim rozwiązania przyjęte w kodeksie postępowania karnego z 1928 r., które obowiązywały do 1949 r. (art. 299, art. 473 i art. 475–478 k.p.k. z 1928 r.), ale również w Niemczech (w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji silne są przejawy inkwizycyjności, zob. § 244 ust. 2 niem. StPO, choć od wyroków wydanych w sądach rejonowych (*Amtsgerichte*) służy stronom środek odwoławczy (*Berufung*) mający cechy czystej apelacji – § 323 niem. StPO) czy Szwajcarii (sąd rozpoznający sprawę w pierwszej instancji może z urzędu dopuszczać dowody – art. 343 i art. 349 szwajc. StPO, jednocześnie postępowanie odwoławcze oparte jest co do zasady na założeniach modelu apelacyjnego).

Projektodawca uznał zatem, że aktualny model postępowania odwoławczego odznacza się z punktu widzenia zarówno gwarancji procesowych, jak i ekonomiki postępowania zdecydowanymi zaletami i przyjął go za podstawę konstrukcji rozpoznawania sprawy w wyniku złożenia apelacji. Wszelako należało dostosować te unormowania do faktycznych możliwości prowadzenia postępowania przez strony niekorzystające z profesjonalnego przedstawiciela, co sprowadza się przede wszystkim do zwolnienia ich z obowiązku formułowania zarzutów w odniesieniu do rozstrzygnięcia, a tym samym dokonywania w wypadku niepodniesienia takich zarzutów całościowej kontroli rozstrzygnięcia przez sąd odwoławczy (art. 427 § 1, art. 433 § 1 i art. 434 § 1 k.p.k.).

Pozostałe zmiany w odniesieniu do postępowania odwoławczego mają charakter korygujący i porządkujący. W art. 425 § 2 k.p.k. przewidziano możliwość zaskarżenia tzw. rozstrzygnięcia negatywnego, od dawna postulowanego przez doktrynę, uporządkowano relację między art. 440 a art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. oraz kwestie związane z zakresem zaskarżenia (art. 447 § 3 k.p.k.), ujednolicono wymogi formalne (art. 446, art. 448 § 2 i art. 461 k.p.k.), przesądzono, że uzupełnienie uzasadnienia nie musi dotyczyć zakresu, w rozumieniu zakresu zaskarżenia (art. 449a k.p.k.). Ponadto konieczne okazało się wyartykułowanie specyficznej przesłanki oddalenia wniosku dowodowego w postaci niecelowości przeprowadzenia dowodu w instancji odwoławczej z uwagi na istnienie przesłanek uchylenia wyroku (art. 452 § 2 k.p.k.).

Projekt koryguje brzmienie art. 440 k.p.k., tak aby zsynchronizować ten przepis z regulacją limitującą sytuacje wydawania rozstrzygnięć kasatoryjnych przez sądy odwoławcze (art. 437 § 2 k.p.k.), którą to niespójność wytykano w literaturze przedmiotu. Projektowane brzmienie art. 440 k.p.k. przewiduje możliwość uchylenia zaskarżonego orzeczenia – jako rażąco niesprawiedliwego – niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów w sytuacji określonej w art. 437 § 2 zdanie drugie, tzn. w wypadkach stwierdzenia bezwzględnej przyczyny odwoławczej, zakazu *ne peius* lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Powyższe sytuacje uniemożliwiają wydanie wyroku reformatoryjnego w instancji odwoławczej, natomiast w razie stwierdzenia podniesionej w środку odwoławczym lub z urzędu rażącej niesprawiedliwości orzeczenia, sąd odwoławczy – w ramach swych uprawnień do przeprowadzania postępowania dowodowego z urzędu na tych samych zasadach co sąd *a quo* – powinien w razie potrzeby przeprowadzić niezbędne dowody pozwalające na wydanie w drugiej instancji orzeczenia usuwającego ową rażąco niesprawiedliwość. Ma ku temu takie same możliwości jak sąd pierwszej instancji (por. art. 452 k.p.k.), a wydanie rozstrzygnięcia merytorycznego zapobiegnie bezzasadnemu przedłużaniu się postępowania karnego. W przeciwnym wypadku sprawę musiałby bowiem od początku ponownie prowadzić sąd pierwszej instancji.

Zmiana w art. 464 § 1 k.p.k. jest spowodowana koniecznością dostosowania ustawy procesowej do treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 października 2015 r., K 5/14 (Dz. U. poz. 1788), stwierdzającym niezgodność art. 464 § 2 w związku z art. 464 § 1 k.p.k. z Konstytucją w zakresie, w jakim nie gwarantuje podejrzanemu (oskarżonemu) lub jego obrońcy prawa do wzięcia udziału w posiedzeniu sądu

rozpatrującego zażalenie na postanowienie w przedmiocie środka zapobiegawczego innego niż tymczasowe aresztowanie, a także zażalenie na postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego.

Apelacyjno-reformatoryjny model postępowania odwoławczego przyjęty w projekcie wymaga jednak wprowadzenia instytucjonalnego mechanizmu służącego zabezpieczeniu reformatoryjności orzekania. W postępowaniu cywilnym od pewnego czasu taką funkcję spełnia możliwość wniesienia przez strony zażalenia do Sądu Najwyższego na orzeczenie sądu odwoławczego uchylające wyrok sądu pierwszej instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpoznania (zob. art. 394¹ § 1¹ k.p.c.). Rozwiązanie takie jest przydatne przede wszystkim ze względu na praktyczne korzyści z niego wynikające, polegające m.in. na eliminowaniu bezzasadnych uchyleń wyroków, co bez wątpienia wpływa na przyspieszenie postępowania. Spełnia ono również funkcję prewencyjną, powstrzymując sądy odwoławcze przed pochopną kasatoryjnością orzekania. Z tego względu projektodawca przewidział wprowadzenie w k.p.k. nowego rozdziału 55a, zawierającego regulację nadzwyczajnego środka zaskarżenia w postaci skargi na wyrok sądu odwoławczego. Skarga ta wnoszona by była do Sądu Najwyższego, co sprzyjałoby jednolitości orzecznictwa w tej mierze. Charakteryzowałaby się ograniczonym zakresem kognicji (naruszenie przez sąd odwoławczy art. 437 k.p.k. lub uchybienia określone w art. 439 § 1 k.p.k.) oraz uproszczonym trybem jej rozpoznawania (na posiedzeniu bez udziału stron – art. 539e § 1 k.p.k. Skarga nie podlegałaby opłacie, gdyż jej istota polega na przeciwdziałaniu bezpodstawnemu przedłużaniu się postępowania karnego poprzez naruszenie przez sąd odwoławczy unormowania art. 437 § 2 k.p.k. i uchylenie wyroku przy braku zaistnienia ku temu przesłanek. Spełnia ona zatem również funkcję prewencyjną i zabezpieczającą prawidłowy bieg postępowania, stąd projektodawca odstąpił od obwarowania możliwości jej wniesienia opłatą.

5. Inne zmiany w przepisach procesowych

Projekt wprowadza – wychodząc naprzeciw ewidentnym potrzebom praktyki – możliwość pozostawienia bez rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego opartego na tych samych podstawach faktycznych co wniosek wcześniej rozpoznany (art. 41a k.p.k.).

Rozszerzono zakres ustaleń danych osobopoznawczych zbieranych w toku postępowania karnego o dane umożliwiające kontaktowanie się z oskarżonym (art. 213 § 1 k.p.k.), natomiast – z uwagi na niską efektywność oraz istniejące w praktyce trudności techniczne – zrezygnowano z obligatoryjnego uzyskiwania w toku postępowania informacji z systemu teleinformatycznego ministra właściwego do spraw finansów publicznych, dotyczącej stosunków majątkowych i źródeł dochodu oskarżonego, w tym prowadzonych i zakończonych postępowań podatkowych, na podstawie aktualnych danych znajdujących się w tym systemie (art. 213 § 1a k.p.k.).

Dokonano też korekty uregulowań związanych z anonimizacją danych dotyczących miejsca zamieszkania i miejsca pracy pokrzywdzonych i świadków uczestniczących w czynności. Niejednokrotnie bowiem ma miejsce sytuacja, w której mimo że dane te są powszechnie lub tylko oskarżonemu znane, ustawa nakazuje dokonać ich usunięcia z materiałów dostępnych dla stron. Czynność taka nie dość że pracochłonna, to również pozbawiona jest w takich okolicznościach jakiegokolwiek sensu. Z tego powodu proponuje się odstąpienie od niej, jeżeli dane dotyczące miejsca zamieszkania lub miejsca pracy pokrzywdzonego lub świadka są oskarżonemu znane, w odniesieniu do danych dotyczących miejsca zamieszkania lub miejsca pracy pokrzywdzonego lub świadka, jeżeli miejsca te stanowią równocześnie miejsce prowadzenia działalności gospodarczej przez pokrzywdzonego lub świadka i dane te zostały przekazane do publicznej wiadomości do właściwego rejestru lub ewidencji, oraz z powodu oczywistego braku potrzeby ochrony danych dotyczących miejsca zamieszkania lub miejsca pracy pokrzywdzonego lub świadka z uwagi na charakter sprawy (art. 148a § 4 k.p.k.).

Konieczne ponadto okazało się zamieszczenie w ustawie procesowej regulacji umożliwiających sprostowanie nie tylko protokołu, ale również przekładu zapisu dźwięku (art. 152–154 k.p.k.). Może bowiem zaistnieć taka konieczność, a do tej pory można było posługiwać się jedynie odpowiednim stosowaniem przepisów o sprostowaniu protokołu.

Z uwagi na występujące zagrożenie przestępczością zorganizowaną, która manifestuje się w szczególności stwarzaniem zagrożenia utraty życia lub zdrowia pokrzywdzonego lub innego uczestnika postępowania składających zeznania, groźbami zniszczenia lub ukrycia dowodów albo tworzeniem dowodów fałszywych,

uniemożliwia ustalenia i ujęcia współsprawcy czynu zarzucanego podejrzanemu lub sprawców innych czynów ujawnionych w toku postępowania, jak też ujawnieniem prowadzonych czynności operacyjno-rozpoznawczych, projekt proponuje ewentualność anonimizacji okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości świadka lub osób jemu najbliższych, w tym ich danych osobowych, jeżeli okoliczności te nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o zastosowanie albo przedłużenie tymczasowego aresztowania (projektowany art. 250 § 2b k.p.k.). Jeżeli jednak sąd uzna, że utajnione okoliczności mają znaczenie dla takiego rozstrzygnięcia, sąd na posiedzeniu wskazuje prokuratorowi te dowody, o ile są niezbędne dla rozpoznania wniosku. Prokurator decyduje o ujawnieniu wskazanych przez sąd dowodów lub odmawia ich ujawnienia. W tym drugim wypadku dowody te nie mogłyby być podstawą zastosowania tymczasowego aresztowania. Prokurator ma przy tym możliwość podjęcia decyzji uwzględniającej dobro postępowania i bezpieczeństwo świadka lub osób jemu najbliższych. Celem przyjętych regulacji jest zachowanie jej zgodności z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym. Opierają się one na koncepcji, aby podstawę orzeczenia o zastosowaniu lub przedłużeniu tymczasowego aresztowania stanowiły jedynie ustalenia poczynione na podstawie dowodów jawnych dla oskarżonego i jego obrońcy.

W ocenie projektodawcy zbędna jest regulacja art. 168a k.p.k., gdyż przepis ten wprowadza bardzo szeroki zakres zakazu dowodowego, niezależnie od okoliczności jego uzyskania. W tym stanie rzeczy celowe jest ocenianie każdej sytuacji *in casu*, z uwzględnieniem wszystkich aspektów sprawy, w oparciu o ogólnie przyjęte zasady w dorobku orzecznictwa i doktryny w perspektywie ostatnich kilkadziesiąt lat. Jak wskazuje się w doktrynie, „przepis art. 168a k.p.k., dyskwalifikujący dowody uzyskane za pomocą czynu zabronionego, znacznie rozszerza i tak szeroki obecnie system zakazów dowodowych w postępowaniu karnym. Dyskwalifikacja dowodów ocenianych nie tyle według kryteriów prawnoprocesowych wyznaczanych przez zakazy dowodowe, ile według kryteriów prawnokarnomaterialnych dotyczących przestępnych (a nawet jedynie zabronionych przez prawo karne) działań zarówno uczestników postępowania,

jak i osób nieuczestniczących w procesie, może prowadzić do rezultatów chyba niezamierzonych przez ustawodawcę.”¹⁾

Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka nie wynika również zakaz korzystania z dowodów pośrednio nielegalnych, pomimo dostrzeżenia nielegalnego źródła ich pochodzenia. Przykładowo w sprawie Schenk przeciwko Szwajcarii ETPCz stwierdził, że chociaż art. 6 EKPCz gwarantuje prawo do rzetelnego procesu, to jednak nie reguluje żadnych reguł w zakresie dopuszczalności dowodów, pozostawiając to zadanie władzom poszczególnych krajów. W uzasadnieniu ww. wyroku Trybunał wskazał, że posłużenie się przez sąd dowodem w postaci nagrania z taśmy magnetofonowej, uzyskanego z nielegalnego źródła, nie narusza prawa do rzetelnego procesu, ponieważ zgodnie z prawem szwajcarskim sposób dokonywania takiego nagrania lub wejście w jego posiadanie jest irrelevantny z punktu widzenia jego dopuszczalności w procesie karnym (wyrok ETPCz z dnia 12 lipca 1988 r. w sprawie Schenk przeciwko Szwajcarii, skarga nr 10862/84, publ. HUDOC). Podobnie w sprawie Khan przeciwko Wielkiej Brytanii (wyrok ETPC z dnia 12 maja 2000 r., Khan przeciwko Wielkiej Brytanii, sygn. 35394/97, publ. HUDOC) Trybunał orzekł, że nie stanowi naruszenia art. 6 ust. 1 EKPCz wykorzystanie podczas procesu zapisu rozmów oskarżonego, pomimo naruszenia prawa do prywatności, ale postanowienie zezwalające na podsłuchiwanie wydane zostało z mocą wsteczną.

W ocenie projektodawcy pożądane jest też wprowadzenie unormowania, które umożliwi zapoznanie się z aktami sprawy w postaci elektronicznej lub z informacjami o nich za pomocą systemu teleinformatycznego (art. 156 § 1 i 5, art. 306 § 1b, art. 321 § 1 k.p.k.). Regulacje te powinny przyczynić się do szerszej dostępności informacji procesowej dla zainteresowanych uczestników i ograniczyć koszty społeczne tych czynności.

Projekt odnosi się również do niektórych kwestii w aspekcie procesowych środków przymusu. Przede wszystkim wyraźniej akcentuje samodzielność przesłanki zastosowania środka zapobiegawczego z uwagi na zagrożenie surową karą (art. 258 § 2 k.p.k.). Ponadto powraca do poprzednio obowiązujących zasad dopuszczalności zaskarżania przez oskarżonego postanowienia w przedmiocie wniosku o uchylenie lub

¹⁾ R. Kmiecik, Kontrowersyjne unormowania w znowelizowanym kodeksie postępowania karnego, Prokuratura i Prawo, 1–2/2015, str. 17.

zmianę środka zapobiegawczego (a nie tylko tymczasowego aresztowania – art. 254 § 2 k.p.k.).

W orzecznictwie²⁾ wskazuje się, że przesłanka z art. 258 § 2 k.p.k. stanowi samodzielną i wystarczającą podstawę stosowania tymczasowego aresztowania, zawierającą domniemanie, że podejrzany może podejmować próby różnych bezprawnych działań mających destabilizować prawidłowy tok postępowania, co zwalnia z powinności wykazywania konkretnych zachowań utrudniających postępowanie. Tak uznał Sąd Apelacyjny w Katowicach w postanowieniu z dnia 8 listopada 2006 r., II AKz 734/06: „Jeśli chodzi o przesłankę z art. 258 § 2 k.p.k., to stwierdzić należy, iż stanowi ona samodzielną i wystarczającą podstawę stosowania izolacyjnego środka zapobiegawczego.”.

Zagrożenie surowością kary jako podstawa stosowania tymczasowego aresztowania występuje w licznych państwach, np. w:

Anglii – tymczasowe aresztowanie stosuje się w przypadku określonej kategorii przestępstw, np. zbrodni zagrożonych karą powyżej 5 lat pozbawienia wolności;

Danii – istnieje możliwość stosowania tymczasowego aresztowania w stosunku do przestępstw zagrożonych karą co najmniej 6 lat pozbawienia wolności, pomimo że nie zachodzi żadna z konkretnych podstaw do jego zastosowania (np. obawa ucieczki);

Francji – stosowanie tymczasowego aresztowania jest dopuszczalne dla ochrony porządku publicznego, przed naruszeniem wywołanym przez przestępstwo;

Włoszech – tymczasowe aresztowanie stosuje się obligatoryjnie wobec podejrzanych o udział w przestępstwach zagrożonych karą pozbawienia wolności nie niższą niż 4 lata i o charakterze terrorystycznym;

Szwajcarii – ciężar przestępstwa jako przesłanka aresztowania zakłada, że sprawca jest podejrzewany o szczególnie ciężkie przestępstwa;

Szwecji – zarządzenie tymczasowego aresztowania powinno nastąpić przy podejrzeniu popełnienia czynu zabronionego zagrożonego karą co najmniej 2 lat pozbawienia wolności.

²⁾ Postanowienie SA w Katowicach z dnia 8 listopada 2006 r., II AKz 734/06, Postanowienie SA w Katowicach z dnia 5 listopada 2008 r., II AKz 815/08, Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 grudnia 2007 r., II AKz 648/07, Postanowienie SA w Lublinie z dnia 17 marca 2010 r., II AKz 117/10.

Podejrzanie popełnienia zbrodni lub występku zagrożonego surową karą pozbawienia wolności nie jest kwestionowane w orzecznictwie Trybunału jako podstawa do zastosowania tymczasowego aresztowania.³⁾

Postulować należy także zmianę w odniesieniu do wykonalności postanowień o zabezpieczeniu majątkowym. Zasadniczym celem instytucji zabezpieczenia majątkowego jest niezwłoczne uniemożliwienie oskarżonemu dysponowania swoim mieniem dla celów zapewnienia rzeczywistego wykonania orzeczenia w sprawie karnej. Z tego względu każda zwłoka w wykonaniu postanowienia o zabezpieczeniu może ubezskutecznie samą istotę tej instytucji. Czynności związane z nadaniem postanowieniu klauzuli wykonalności niewątpliwie mogą spowodować takie odroczenie w czasie wykonania zabezpieczenia, które przesądzi o niemożności jego wykonania. Biorąc zatem pod uwagę cel tej instytucji procesowej, projektodawca proponuje przyjęcie, aby postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym z chwilą wydania stanowiło tytuł wykonawczy. Jednocześnie interesy oskarżonego i innych stron zostają w pełni zagwarantowane, gdyż postanowienie o zabezpieczeniu podlega w pełnym zakresie kontroli sądowej (art. 293 § 3), a w razie uwzględnienia zażalenia skutki zabezpieczenia w odpowiednim zakresie ustają.

Postuluje się także powrót do obowiązujących przed dniem 1 lipca 2015 r. regulacji dotyczących odszkodowania za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie (rozdział 58 k.p.k.).

6. Pozostałe zmiany

Obok zmian o charakterze modelowym proponuje się wprowadzenie kilku korekt w treści przepisów Kodeksu karnego, eliminujących wady dostrzeżone w okresie od uchwalenia ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396).

W zakresie kary ograniczenia wolności proponuje się wyeliminowanie możliwości orzekania obowiązków, o których mowa w art. 72 k.k., jako samodzielnej treści kary ograniczenia wolności. Rozumiejąc intencje ustawodawcy, dążącego do rozszerzenia form wykonywania kary ograniczenia wolności w kontekście ograniczenia możliwości orzekania kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania,

³⁾ Np. Jabłoński p. Polsce – wyrok z dnia 21 grudnia 2000 r., § 82; Kreps p. Polsce – wyrok z dnia 26 lipca 2001 r., § 43; Howiecki p. Polsce – wyrok z dnia 4 października 2001 r., § 62.

należy stwierdzić, że stopień dolegliwości, a tym samym element represyjności reakcji karnej, jest w przypadku obowiązków, o których mowa w art. 72 k.k., niewspółmierny do stopnia społecznej szkodliwości popełnionego przez sprawcę czynu. Wobec powyższego proponuje się, aby obowiązki te mogły stanowić jedynie akcesoryjny element kary ograniczenia wolności. Zmiany te zostały ujęte w art. 1 pkt 1 ustawy, modyfikującym treść art. 34 k.k. W zakresie przepisów prawa karnego materialnego projektodawca postuluje zatem wyeliminowanie możliwości orzekania kary ograniczenia wolności w postaci nałożenia obowiązków określonych w art. 72 § 1 pkt 4–7a k.k., gdyż nie mają one charakteru represyjnego, a jedynie probacyjny.

Z dniem 1 lipca 2015 r. ustawodawca wprowadził do polskiego porządku prawnego nowy sposób kształtowania represji karnej – tzw. karę mieszaną. Zgodnie z art. 37b w sprawie o występki zagrożony karą pozbawienia wolności, niezależnie od dolnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego w ustawie za dany czyn, sąd może orzec jednocześnie karę pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 3 miesięcy, a jeżeli górna granica ustawowego zagrożenia wynosi przynajmniej 10 lat – 6 miesięcy, oraz karę ograniczenia wolności do lat 2. W pierwszej kolejności wykonuje się wówczas karę pozbawienia wolności, chyba że ustawa stanowi inaczej. Istota reakcji karnej w postaci kary mieszanej sprowadza się zatem do krótkoterminowego pobytu w zakładzie karnym, a następnie dłuższej okresowo kary ograniczenia wolności. Tym samym pobyt w zakładzie karnym ma pełnić funkcję odstraszającą, stanowiąc pewien rodzaj realnego ostrzeżenia skazanego. Skuteczność kary mieszanej jest jednak znacznie obniżona, jeżeli krótkoterminowa kara pozbawienia wolności podlegać może warunkowemu zawieszeniu jej wykonania. Ponieważ kara mieszana jest zestawem dwóch kar, w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów można stosować wobec niej instytucję warunkowego zawieszenia. W opinii projektodawcy taka możliwość znacząco osłabia funkcje kary mieszanej, stwarzając ryzyko konserwacji wadliwej struktury kar z nadmiernym udziałem kar warunkowo zawieszonych. Z tego względu w art. 1 pkt 2 proponuje się nowelizację art. 37b k.k. poprzez wyłączenie możliwości stosowania warunkowego zawieszenia, o którym mowa w art. 69 k.k.

W art. 3 pkt 4 i 5 proponuje się uchylenie dwóch instytucji o charakterze oportunistyczno-konsensualnym, które w opinii projektodawców stanowią nadmierny wyraz udziału tego typu środków w sferze prawa karnego materialnego i procesowego. Jakkolwiek elementy restytucyjne stanowić powinny bardzo ważny element

prawnokarny w perspektywie udziału pokrzywdzonego w procesie karnym, to rozwiązania takie nie powinny odrywać formy konkluzji procesowej od czynu popełnionego przez sprawcę. Wydaje się, że zarówno instytucja umorzenia restytucyjnego, określona w art. 59a k.k., jak również możliwość zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary z uwagi na dobrowolne poddanie się karze czy wnioski o wydanie wyroku skazującego nie spełniają celów postępowania karnego w postaci odpłaty za popełnienie czynu zabronionego. Jakkolwiek postawa sprawcy po popełnieniu czynu czy jego zachowanie wobec pokrzywdzonego nie pozostają bez znaczenia w kontekście orzeczenia o karze, to nie powinny stanowić realnie samodzielnej podstawy do bardzo daleko idącego łagodzenia wymiaru kary.

Nie wydaje się zatem uzasadnione utrzymywanie instytucji tzw. umorzenia restytucyjnego (art. 59a k.k.). Przede wszystkim umożliwia ono – poprzez względną obligatoryjność jego zastosowania – uniknięcie odpowiedzialności karnej przez sprawców nawet poważnych przestępstw (w potocznym rozumieniu „wykupienie się” od odpowiedzialności), ponadto wymóg złożenia przez pokrzywdzonego odpowiedniego wniosku powoduje, że instytucja ta może służyć do wywierania niedozwolonej presji przez oskarżonych, ukierunkowanej na skłonienie pokrzywdzonego do jego złożenia.

Wobec powyższego proponuje się usunięcie z porządku prawnego przepisów art. 59a i art. 60a k.k.

Ponadto w projekcie nowelizacji Kodeksu karnego proponuje się dwie zmiany o charakterze doprecyzującym. Zarówno w praktyce stosowania, jak i w doktrynie pojawiły się wątpliwości co do rozumienia dwóch przepisów części ogólnej: charakteru odesłania do art. 108 w art. 76 § 1 oraz brzmienia przepisu art. 85 § 3.

W przypadku art. 76 § 1 niewątpliwie dyrektywa odpowiedniego stosowania art. 108 dotyczącego zatarcia skazania odnosi się do całości przepisu, nie zaś jedynie do zdania drugiego. Ponieważ jednak istnieje teoretyczna możliwość odczytywania tych przepisów w sposób odmienny, proponuje się jednoznacznie wskazać, że art. 76 § 1 w całości powinien być stosowany zgodnie z art. 108. Realizacji tego postulatu służy przeniesienie przepisu odsyłającego do nowej jednostki – § 1b.

Z kolei propozycja ukształtowania na nowo treści dotychczasowego art. 85 § 3 wynika z uzasadnionych wątpliwości co do językowej poprawności obecnej redakcji.

Wobec powyższego proponuje się, aby przepis ten został rozdzielony na dwie jednostki redakcyjne. Zgodnie z proponowanym brzmieniem art. 85 otrzymałby dwa przepisy o następującej treści:

„§ 3. Jeżeli po rozpoczęciu, a przed zakończeniem wykonywania kary lub kary łącznej sprawca popełnił przestępstwo, za które orzeczono karę tego samego rodzaju lub inną podlegającą łączeniu, orzeczona kara nie podlega łączeniu z karą odbywaną w czasie popełnienia czynu.

§ 3a. Jeżeli kara wykonywana lub orzeczona, o której mowa w § 3, stanie się następnie podstawą orzeczenia kary lub kar łącznych, zakaz łączenia kar odnosi się również do tej kary lub kar łącznych.”.

Zmiana w zakresie art. 233 k.k. ma na celu zwiększenie stopnia ochrony wymiaru sprawiedliwości przed wprowadzaniem w błąd organów procesowych w wyniku składania fałszywych zeznań lub fałszywych opinii. Zeznania świadków i opinie biegłych są to podstawowe źródła dowodowe.

Wprowadzenie w błąd organów wymiaru sprawiedliwości może zakończyć postępowanie wyrokiem oczywiście niesprawiedliwym, i to zarówno poprzez skazanie osoby niewinnej, jak i brak skazania osoby winnej.

Jednocześnie k.p.k. przewiduje wystarczające gwarancje prawa do obrony przewidzianego w art. 6 EKPCZ i art. 42 ust. 2 Konstytucji. W szczególności realizacji gwarancji należy upatrywać w prawie do odmowy zeznań i prawie do odmowy odpowiedzi na pytanie, o którym mowa w art. 182 i art. 183 k.p.k. Skorelowane z tym uprawnieniem jest wyłączenie karalności osoby, która złożyła fałszywe zeznanie, nie wiedząc o możliwości skorzystania z uprawnień, przewidziane w art. 233 § 3 k.k.

Taka interpretacja gwarancyjnego charakteru art. 183 k.p.k. i decydującego o zakresie kryminalizacji art. 233 § 3 k.k. jest prezentowana przez szereg przedstawicieli doktryny (por. Z. Młynarczyk: Fałszywe zeznania w polskim prawie karnym, Warszawa 1971, s. 153–154; S. Pałka: Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2004 r., Mon. Praw. 2006, z. 16, s. 891; R. A. Stefański, op. cit., s. 96; A. Wąsek: Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 1991 r., I KZP 12/91, WPP 1992, nr 3–4, s. 73–78).

Jak wskazuje A. Jaskóła, nie wydaje się, aby postawienie sprawcy przed alternatywą: „mówisz prawdę lub milczysz”, było sprzeczne z zasadą niedostarczania dowodów przeciwko sobie. Skoro na gruncie art. 74 k.p.k. dopuszcza się sytuację, w której oskarżony jest źródłem pewnej wiedzy, nawet z jego punktu widzenia niekorzystnej, i – co więcej – może być fizycznie zmuszony do dostarczenia dowodów, to tym bardziej nie może zostać uznane za sprzeczne z omawianą zasadą postawienie go przed wyborem pomiędzy złożeniem prawdziwych wyjaśnień lub skorzystaniem z prawa do odmowy ich złożenia.⁴⁾

Takie ukształtowanie zakresu prawa do obrony występuje również w innych systemach prawnych, które ratyfikowały Europejską Konwencję Praw Człowieka.

W doktrynie niemieckiej podnosi się, że interesy osób przesłuchiwanym w charakterze świadka są wystarczająco zabezpieczone przez § 55 niem. k.p.k., którego odpowiednikiem jest art. 183 polskiego k.p.k.⁵⁾. Co więcej, nauka niemiecka zaznacza, iż świadek nie powinien kłamać odnośnie do tych okoliczności, na które rozciąga się prawo odmowy odpowiedzi na pytania. Jeśli zaś skłamię z obawy przed grożącym mu niebezpieczeństwem postawienia zarzutów, to zgodnie z § 157 niem. k.k. sąd może co najwyżej złagodzić karę lub odstąpić od jej wymierzenia (w wypadku zeznań niezaprzysiężonych), ale w żadnym wypadku obawa taka nie powoduje wyłączenia bezprawności czynu polegającego na złożeniu fałszywych zeznań.⁶⁾

Podobne rozwiązania przewidujące karalność fałszywych zeznań w sytuacji nieskorzystania z prawa odmowy do ich złożenia przewiduje prawo włoskie, szwajcarskie czy brytyjskie.

W polskiej doktrynie pojawiły się poglądy odmienne, zgodnie z którymi szerokie prawo do obrony wynika bezpośrednio z Konstytucji i przyznaje potencjalnemu oskarżonemu nielimitowane prawo do kłamstwa. Poglądy te są nieuzasadnione i prowadzą do uznania, że zarówno art. 233 § 3 k.k., jak i art. 183 k.p.k. są pozbawione wartości normatywnej.

⁴⁾ A. Jaskóła, Zasada nemo se ipsum accusare tenetur a odpowiedzialność za składanie fałszywych zeznań, *Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury*, Zeszyt 2 (5) 2012.

⁵⁾ G. Pfeiffer, *Strafprozessordnung. Kommentar*, München 2005, s. 102.

⁶⁾ J. Czabański, M. Warchoń, „Prawo do milczenia czy prawo do kłamstwa” *Prokuratura i Prawo* 12, 2007, str. 41.

Efektom takich poglądów jest obecność w judykaturze wypowiedzi utożsamiających prawo do obrony z prawem do wprowadzenia w błąd organów procesowych w zakresie wykraczającym poza stosowanie instytucji procesowych. W celu rozstrzygnięcia tego rodzaju wątpliwości i interpretacji mających negatywne konsekwencje dla pewności prawnej i skuteczności wymiaru sprawiedliwości projektodawca zdecydował się jednoznacznie uznać zachowanie uczestnika postępowania, polegające na świadomym składaniu fałszywych zeznań i wprowadzania w błąd organu procesowego pomimo pouczenia go o prawie do odmowy składania zeznań lub odpowiedzi na pytania, za czyn zabroniony jako przestępstwo. Znalazło to wyraźne odzwierciedlenie normatywne w postaci zamieszczenia odrębnego przepisu art. 233 § 1a k.k., przewidującego odpowiedzialność karną w takich wypadkach.

Konsekwencją projektowanych zmian są propozycje odpowiednich korekt w przepisach Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia, dotyczących roli sądu i modelu postępowania. Jednocześnie proponuje się pozostawienie wszystkich zmian w zakresie udziału referendarza sądowego w postępowaniu wykroczeniowym, w szczególności w związku z projektowanymi zmianami w Kodeksie karnym wykonawczym.

W związku z wprowadzeniem z dniem 1 lipca 2015 r. daleko idących zmian w systemie środków reakcji karnej na podstawie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 396) gruntownej modyfikacji wymagały również regulacje normatywne części szczególnej Kodeksu karnego wykonawczego, odnoszące się do postępowania związanego z wykonaniem tych środków. Szczególne znaczenie miało w tym względzie wprowadzenie nowych środków reakcji karnej, wykonywanych przy zastosowaniu systemu dozoru elektronicznego (SDE). W związku z uchynieniem ustawy z dnia 7 września 2007 r. o wykonywaniu kary pozbawienia wolności poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego (Dz. U. z 2010 r. Nr 142, poz. 960, z późn. zm.) i poddaniu kognicji sądu, który wydał wyrok w pierwszej instancji, wykonania kar pozbawienia wolności, środków karnych i środków zabezpieczających na sądy rejonowe i okręgowe w postępowaniu wykonawczym zostały nałożone nowe, dodatkowe obowiązki. Dość wskazać, że normujący wykonywanie SDE rozdział VIIa k.k.w. przewiduje szereg czynności sędziego i sądu w toku wykonania kar i innych sankcji związanych z SDE. W związku z zawężeniem możliwości orzekania kar

pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania w związku z wejściem w życie ustawy nowelizacyjnej z dnia 1 lipca 2015 r. należy się spodziewać znacznego wzrostu liczby spraw w postępowaniach wykonawczych dotyczących orzeczeń z zastosowaniem SDE i wynikającej stąd konieczności większego zaangażowania sędziów w tym postępowaniu. Zjawisko to nakłada się dodatkowo na istniejące aktualnie unormowania prawne przewidujące kierowniczą rolę sędziów przy wykonywaniu orzeczeń oraz wyłączające udział referendarzy sądowych na tym etapie postępowania.

Należy wskazać, że obawy wynikające z nadmiernego zakresu kognicji sędziów w postępowaniu wykonawczym w aspekcie zmian wprowadzonych z dniem 1 lipca 2015 r. zgłosili również przedstawiciele sądownictwa i środowiska sędziowskiego, postulując zarezerwowanie dla sędziów jedynie najważniejszych, związanych z ochroną podstawowych wolności skazanego decyzji procesowych, przy pozostawieniu pozostałych czynności innym organom, w szczególności referendarzom sądowym. Warto też wskazać, że ważne znaczenie miałyby również przekazanie czynności o charakterze nieorzecznym, porządkowym i technicznym referendarzom sądowym. Czynności te są przez Kodeks karny wykonawczy w znacznej mierze przekazywane sądom, podczas gdy nie wymagają wydawania żadnych decyzji procesowych. Czynności procesowe sądu, których adresatem jest zarówno skazany, jak też Policja, nie są zaś decyzjami procesowymi w rozumieniu art. 18 k.k.w., a jedynie pismami podpisywanymi przez prezesa sądu (upoważnionego sędziego), kierującymi orzeczenie do wykonania. Są więc czynnościami o charakterze organizacyjno-administracyjnym, niewymagającymi udziału sędziego (szeroko na ten temat zob.: postanowienie SN z dnia 11 stycznia 2006 r., I KZP 56/05, OSNKW 2006, nr 2, poz. 14, LEX nr 171891; K. Postulski, glosa do postanowienia SN z dnia 11 stycznia 2006 r., I KZP 56/05, PS 2006, nr 7–8, poz. 251 oraz R.A. Stefański, Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego procesowego za 2006 r., WPP 2007, nr 2, s. 92). Przekazanie szeregu czynności referendarzom sądowym w postępowaniu wykonawczym pozwoliłoby, w ocenie tego środowiska, zarówno na zdynamizowanie przebiegów tych postępowań, jak i możliwość szerszego powierzenia sędziom obowiązków typowo orzeczniczych, związanych ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości.

Uwzględniając treść ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247, z późn. zm.), zgodnie z którą część zadań z zakresu ochrony prawnej w sprawach karnych już została przypisana do zakresu kompetencji referendarzy sądowych, należy zatem postulować dalsze poszerzenie tego katalogu o czynności podejmowane na etapie postępowania wykonawczego.

Wypada przyjąć założenie, iż poza określonymi wyjątkami wszystkie obowiązki procesowe sądu i sędziego na etapie postępowania wykonawczego powinni wykonywać referendarze sądowi. Jednocześnie od rozstrzygnięć referendarza powinien przysługiwać reformatoryjny środek odwoławczy do sądu.

Poszerzenie kompetencji referendarzy sądowych będzie obejmowało, oprócz wykonywania orzeczeń związanych z SDE, w szczególności decyzje dotyczące wykonania kary grzywny (kierowanie grzywny do egzekucji, rozkładanie grzywny na raty), niektóre decyzje dotyczące wykonania kary ograniczenia wolności (jak odraczenie wykonania tej kary, udzielanie przerwy w odbywaniu kary ograniczenia wolności, zamiana formy obowiązku wykonywania pracy) czy wreszcie decyzje w przedmiocie ustanowienia obrońcy dla skazanego (art. 8 § 2 k.k.w.).

Jak bardzo wskazane czynności absorbują pracę sędziów, pokazują poniższe statystyki. Wpływ spraw dotyczących umorzenia, odroczenia, odwołania odroczenia, rozłożenia na raty, a także odwołania rozłożenia na raty kary grzywny lub kosztów sądowych, wyniósł w 2013 r. w sądach rejonowych 174 758 – w sprawach o przestępstwa oraz 107 612 – w sprawach wykroczeniowych. Z kolei w przedmiocie zamiany kary grzywny na pracę społecznie użyteczną oraz orzeczenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności w miejsce kary grzywny wydano w 2013 r. 98 414 rozstrzygnięć.

Redukcja udziału sędziów w procesie orzekania na etapie postępowania wykonawczego umożliwi im skoncentrowanie się na rozpoznawaniu spraw o przestępstwa, tym bardziej że w tym właśnie zakresie w wielu sądach istnieją znaczne zaległości. Nie bez znaczenia jest wreszcie to, że przekazanie, na warunkach wskazanych w ustawie, referendarzom sądowym rozpoznawania w postępowaniu wykonawczym spraw przyczyni się do racjonalizacji organizacji pracy sądów, stworzy warunki do specjalizacji, odciąży sędziów od zadań niewymagających ich

zaangażowania oraz w konsekwencji wpłynie na skrócenie czasu trwania postępowań karnych.

Pozycja ustrojowa referendarzy sądowych w zakresie niezależności, co do treści wydawanych orzeczeń i zarządzeń, stabilności i trwałości zatrudnienia, jak też fakt, że kandydaci na referendarzy sądowych muszą spełnić wymagania stawiane kandydatom na sędziów i ukończyć odpowiednią aplikację, pozwala przyjąć, iż projektowane regulacje pozostają w pełni zgodne z postanowieniami Konstytucji RP. Trybunał Konstytucyjny uznał w wyroku z dnia 12 maja 2011 r., P 38/08 (OTK 2011, z. 4, poz. 33), że regulacja pozycji ustrojowej referendarzy sądowych należy służyć zapewnieniu ich bezstronności oraz niezależności od innych organów władzy publicznej. Powyższa konstatacja przemawia jednoznacznie za przyznaniem referendarzom uprawnień do podejmowania rozstrzygnięć na etapie wykonywania orzeczonych przez niezależne sądy kar i środków karnych, przy jednoczesnym zagwarantowaniu możliwości uruchomienia kontroli sądowej w każdym wypadku.

Wymiar sprawiedliwości stanowi działalność państwa polegającą na sądeniu, czyli wiążącym rozstrzyganiu sporów o prawo, w których przynajmniej jedną ze stron jest jednostka lub inny podmiot podobny (por. L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2006, s. 342; Z. Czeszejko-Sochacki, *O wymiarze sprawiedliwości w świetle Konstytucji, międzynarodowych standardów i praktyki*, „Państwo i Prawo” 1999, nr 9, s. 3). Tak rozumiany wymiar sprawiedliwości sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe (art. 175 ust. 1 Konstytucji). Monopol sądów w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości rodzi konieczność zagwarantowania sądowego rozstrzygnięcia każdej sprawy, której przedmiotem jest spór o prawo, zaś stroną sporu jest jednostka lub inny podmiot podobny. Sądowy wymiar sprawiedliwości nie oznacza jednak, że wszystkie sprawy i spory dotyczące sytuacji prawnej jednostki muszą być rozstrzygane wyłącznie przez sądy (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 grudnia 1998 r., K 41/97, OTK 1998 z. 7, poz. 117). Wystarczy, aby sądom została zagwarantowana kompetencja do ostatecznej weryfikacji rozstrzygnięcia organu niesądowego. Nie budzi więc wątpliwości, że prawo do sądu jest zachowane na gruncie takich regulacji, które – dopuszczając możliwość uruchomienia postępowania przed sądem powszechnym lub sądem administracyjnym – zapewniają kontrolę sądową rozstrzygnięcia, decyzji czy innego aktu indywidualnego kształtującego sytuację prawną jednostki lub innego

podmiotu podobnego (zob. wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 2 czerwca 1999 r., K 34/98, OTK 1999, z. 5, poz. 94; z dnia 14 lipca 2003 r., SK 42/01, OTK 2003, z. 6, poz. 63).

Ponadto, jak wyjaśnił Trybunał w wyroku z dnia 12 maja 2011 r., P 38/08, Konstytucja nie zabrania ustawodawcy podjęcia decyzji o zaangażowaniu urzędnika sądowego w rozstrzygnięcie sporu o prawo. Z perspektywy konstytucyjnej istotne jest tylko, aby ostateczne i wiążące rozstrzygnięcie sprawy należało do sądu sprawującego wymiar sprawiedliwości. Beneficjent konstytucyjnego prawa do sądu musi mieć zagwarantowaną proceduralną możliwość przekazania sprawy do właściwego, niezależnego, bezstronnego i niezawisłego sądu. W konsekwencji, o ile sprawowanie wymiaru sprawiedliwości zawsze polega na rozstrzygnięciu sporu o prawo, o tyle nie każde rozstrzygnięcie sporu o prawo jest sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości.

Również na gruncie wiążących Polskę standardów ochrony praw człowieka nie powinno ulegać wątpliwości, że dopuszczalne jest orzekanie przez referendarzy na etapie postępowania wykonawczego, pod warunkiem zapewnienia sprawcy wykroczenia możliwości żądania rozpoznania sprawy przez sąd. Wskazać w tym zakresie przede wszystkim należy, że zakres zastosowania art. 6 ust. 1 EKPCz, statuującego prawo do rzetelnego procesu sądowego, obejmuje, zarówno w sprawach cywilnych, jak i karnych, fazę poprzedzającą wszczęcie właściwego postępowania przed sądem, fazę toczącego się postępowania sądowego oraz tę po jego zakończeniu (por. P. Hofmański, A. Wróbel (w:) *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Tom I. Komentarz do art. 1–18*, pod red. L. Garlickiego, Warszawa 2010, s. 252).

W świetle orzecznictwa strasburskiego nawet powierzenie rozstrzygania w drobniejszych sprawach karnych organom administracyjnym nie stanowi naruszenia EKPCz, jeżeli tylko w pełnym zakresie możliwe jest spowodowanie skontrolowania orzeczenia administracyjnego przez sąd (por. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Özturk, par. 56; w sprawie Lauko, par. 64 i w sprawie Kadubec, par. 57). W judykaturze podnosi się także, iż prawo do sądu nie jest absolutne, a z punktu widzenia standardu określonego w art. 6 EKPCz można usprawiedliwić pewne ograniczenia tego dostępu, jeżeli ukształtowane są w zgodzie z zasadą proporcjonalności i nie prowadzą do zanegowania istoty gwarancji wynikającej z tego

przepisu (por. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Ashingdane, par. 57; w sprawie Fayed, par. 85; w sprawie Lithgow i inni, par. 194; w sprawie Kreuz, par. 54; w sprawie Waite i Kennedy przeciwko Niemcom, par. 59). Ograniczenia dostępu do sądu mogą wiązać się w sprawach karnych m.in. z dopuszczalnością pewnych uproszczeń proceduralnych polegających na rozpoznaniu sprawy bez uruchamiania „machiny” postępowania jurysdykcyjnego. Kwestie te wiążą się z wymaganiem, aby dostęp do sądu był efektywny, a więc nie tylko zagwarantowany „na papierze”, ale ukształtowany przez ustawodawstwo krajowe w taki sposób, aby każdy, kto znajdzie się w sytuacji wymagającej ochrony prawnej, mógł rzeczywiście spowodować postępowanie sądowe (por. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Golder, par. 36 i w sprawie Airey, par. 20 i nast.).

Uzasadnione jest zatem przekonanie, że projektowane regulacje spełniają wymogi konwencyjne z punktu widzenia zachowania prawa do rzetelnego procesu sądowego.

Mając na uwadze powyższe rozważania, uznano za zasadne wprowadzenie ogólnej normy kompetencyjnej przyznającej referendarzowi uprawnienie do podejmowania wszelkich czynności zastrzeżonych dla sądu lub sędziego na etapie postępowania wykonawczego, z wyjątkiem kategorii spraw wyraźnie z tego zakresu wyłączonych. Naturalną konsekwencją tego zabiegu stało się włączenie referendarza sądowego do katalogu organów postępowania wykonawczego.

W zakresie projektowanych wyjątków od właściwości referendarza kierowano się wspomnianą wyżej zasadą proporcjonalności, związaną z wagą niektórych kategorii spraw i ich znaczeniem dla sytuacji prawnej jednostki. Z tego powodu wyłączono spod kompetencji referendarza:

- 1) sprawy zastrzeżone dla sądu penitencjarnego oraz sędziego penitencjarnego,
- 2) sprawy dotyczące wykonania kary pozbawienia wolności,
- 3) zarządzanie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności,
- 4) rozstrzyganie wątpliwości co do wykonania orzeczenia sądu lub zarzutów co do obliczenia kary,
- 5) sprawy, o których mowa w rozdziałach VI i XV–XX,
- 6) wydawanie postanowień w sprawach, o których mowa w rozdziałach XII i XIII.

Wyłączone spod kompetencji referendarzy sądowych byłyby zatem postępowania w przedmiocie zatarcia skazania oraz przewidziane w przepisach części wojskowej. Ze względów na materię regulacji, dotyczącą wolności skazanych o istotnym znaczeniu (wykonywanie zakazu prowadzenia pojazdów, leczniczych środków zabezpieczających), wyłączono również w projekcie możliwość wydawania przez referendarzy postanowień w tych sprawach, pozostawiając im podejmowanie innych czynności o charakterze nieorzecznym.

W zakresie dotyczącym środków odwoławczych od decyzji referendarza projektuje się wprowadzenie możliwości złożenia zażalenia. Uprawnienie do złożenia zażalenia będzie przysługiwało tylko w tych wypadkach, w których *de lege lata* ustawa przewiduje możliwości zaskarżenia postanowienia sądu lub zarządzenia. Pierwotnym skutkiem złożenia zażalenia będzie wstrzymanie wykonania zaskarżonego rozstrzygnięcia. Po skutecznym wniesieniu zażalenia będzie ono rozpoznawane w sądzie, w którym zapadło skarżone rozstrzygnięcie, przez sąd orzekający w składzie jednego sędziego. W konsekwencji, rozpoznając zażalenie, sąd będzie orzekał jako sąd drugiej instancji.

Wprowadzenie w życie rozwiązań przewidzianych w projekcie nie będzie wymagało nakładów finansowych, gdyż od ustaleń podziału czynności w sądzie będzie zależało, czy w postępowaniu wykonawczym będą one wykonywane przez sędziego czy przez referendarza. Projekt daje możliwości zracjonalizowania pracy sądów w tym zakresie.

Ponadto projekt wprowadza zmiany w Kodeksie karnym skarbowym, w ustawie z dnia 28 października 2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii dostosowujące regulacje tych aktów prawnych do zmian modelowych przyjętych w Kodeksie postępowania karnego oraz w Kodeksie karnym.

Biorąc pod uwagę, że unormowanie przepisu art. 213 § 1a k.p.k. łączy się z przetwarzaniem przez organy sądowe danych osobowych, ze względów systemowych niezbędne stało się wprowadzenie w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych rozwiązania, według którego Minister Sprawiedliwości jest administratorem danych osobowych uzyskanych z systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 213 § 1a k.p.k., a ponadto przetwarza on uzyskane z tego

systemu dane stron, pełnomocników uczestników postępowań sądowych i innych osób uczestniczących w postępowaniach karnych.

Uregulowania intertemporalne ustawy opierają się na zasadzie prowadzenia postępowania przygotowawczego wszczętego przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, w których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie została wniesiona do sądu skarga zasadnicza, w dalszym ciągu według przepisów niniejszej ustawy, z obowiązkiem dokonania czynności procesowych, które do dnia wejścia w życie tej ustawy nie zostały dokonane.

Z kolei z uwagi na zasadnicze odmienności proceduralne związane z aktywnością stron i zakresem postępowania rozpoznawczego w odniesieniu do stadium jurysdykcyjnego i postępowań po uprawomocnieniu się orzeczenia projektodawca uznał, że postępowania toczyć się powinny według przepisów dotychczasowych do prawomocnego zakończenia postępowania.

Projektodawca wyszedł z założenia, że w postępowaniu wznowieniowym lub kasacyjnym, rozpoczętym i toczącym się po wydaniu w sprawie prawomocnego orzeczenia, znajdą zastosowanie przepisy znowelizowanej ustawy procesowej. Nie ma w szczególności powodu, aby stosować w tych sprawach obecnie obowiązujące uregulowanie art. 168a k.p.k. Przepis ten dotyczy zakazu dowodowego, nie kreuje żadnego prawa nabytego, nie ma przekonujących racji, aby w sytuacji zmiany aksjologii prawa dowodowego skazany miał korzystać z tego unormowania, podczas gdy nie obejmowałoby ono oskarżonych w toczących się postępowaniach. Niedopuszczalne jest dokonanie niekorzystnych dla oskarżonego ustaleń na podstawie art. 168a k.p.k., jeżeli miałyby to naruszać zakaz, o którym mowa w art. 434 lub art. 443 k.p.k. W przepisach przejściowych (art. 15 ust. 3) przewidziano natomiast, że postępowania wymienione w działach XI i XII k.p.k., wszczęte i niezakończone w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy, toczą się do ich zakończenia według przepisów dotychczasowych

Proponuje się oznaczenie terminu wejścia w życie ustawy na dzień 1 kwietnia 2016 r. Wydaje się, że okres ten jest wystarczający, biorąc pod uwagę fakt, iż projektodawca postuluje w zasadniczym zakresie restytucję rozwiązań procesowych do dobrze znanego praktyce modelu obowiązującego do dnia 30 czerwca 2015 r.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości – Marcin Warchoń</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Piotr Rogoziński – sędzia, główny specjalista w MS, tel. 22 5212 321</p>	<p>Data sporządzenia 7 stycznia 2016 r.</p> <p>Źródło:</p> <p>Nr w wykazie prac</p>
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Ograniczenie obowiązku sądu ustalenia prawdy materialnej (obiektywnej) w ramach obszernej nowelizacji procedury karnej, która z dniem 1 lipca 2015 r. wprowadziła kontrydiktoryjny model procesu karnego, może skutkować rozbieżnością pomiędzy ustaleniami faktycznymi poczynionymi w toku postępowania karnego przed sądem a obiektywnym (rzeczywistym) stanem rzeczy. Rozbieżność ta może prowadzić do rozstrzygnięć godzących w poczucie sprawiedliwości i tym samym sprzecznych z dyrektywą trafnej reakcji karnej. Projekt ogranicza ryzyko wystąpienia takiego rozstrzygnięcia przez wzmocnienie w systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych zasady prawdy materialnej jako podstawy orzekania przez sądy w sprawach tego rodzaju oraz przez usprawnienie i przyspieszenie postępowania karnego prowadzonego w pełnej zgodzie z powołaną zasadą. Projekt dokonuje także korekty pewnych niekonsekwencji ustawodawczych dostrzeżonych w praktyce stosowania prawa, wynikłych z wejścia w życie z powyższym dniem obszernych zmian w kodyfikacjach karnych.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Utrzymując rozwiązania aktywizujące strony procesowe do przedstawienia na rozprawie przed sądem wszystkich racji przemawiających na korzyść i niekorzyść oskarżonego, projekt przewiduje obowiązek podjęcia przez sąd inicjatywy dowodowej w razie wystąpienia możliwości wydania wyroku rażąco niesprawiedliwego, w szczególności skutkującego skazaniem oskarżonego niewinnego, uniewinnieniem oskarżonego winnego czy też rażącej niesprawiedliwości w zakresie samego rozstrzygnięcia o winie i karze. Możliwości stosownej ingerencji procesowej w obronie sprawiedliwego kształtu rozstrzygnięcia przewidziano także na etapie nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Większość państw kontynentalnej Europy (np. Francja, Belgia, Niemcy) przewiduje przynajmniej w pewnym stopniu inicjatywę dowodową sądu w celu ustalenia prawdy materialnej. We włoskim kodeksie postępowania karnego, w którym rozszerzono stosowanie zasady kontrydiktoryjności, utrzymana została zasada prawdy materialnej.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Sądy powszechne	317 sądów rejonowych 45 sądów	Dane Ministerstwa Sprawiedliwości	

	okręgowych 11 sądów apelacyjnych		
Jednostki organizacyjne prokuratury	Rejonowe – 342 Okręgowe – 45 Apelacyjne – 11	Dane Prokuratury Generalnej	

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt ustawy był procedowany w odrębnym trybie, o którym mowa w § 98 i 99 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2015 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącz- nie (0–10)	
Dochody ogółem													
budżet państwa													
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Wydatki ogółem		-35	-150	-150	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-1735
budżet państwa		-35	-150	-150	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-1735
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Saldo ogółem		-35	-150	-150	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-1735
budżet państwa		-35	-150	-150	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-200	-1735
JST													
pozostałe jednostki (oddzielnie)													
Źródła finansowania													
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Uchylenie art. 80a i art. 87a k.p.k., oznaczające zniesienie zasady ustanowienia obrońcy i pełnomocnika z urzędu wyłącznie w wyniku zgłoszenia takiego żądania – niezależnie od sytuacji majątkowej i rodzinnej wnioskodawcy, skutkować będzie zmniejszeniem wydatków budżetowych na opłacenie kosztów obrony z urzędu. Należy zaznaczyć jednak, że termin wejścia w życie projektowanej nowelizacji k.p.k. to 1 kwietnia 2016 r., zatem w odniesieniu do wniosków o ustanowienie obrońcy lub pełnomocnika z urzędu złożonych do końca I kwartału 2016 r. będą miały zastosowanie dotychczasowe przepisy. Wyniki badania przeprowadzonego w sądach pokazują, że w ciągu 4 miesięcy bezpośrednio po wejściu w życie ustawy wprowadzającej przepisy art. 80a do k.p.k. złożonych zostało 12 385 wniosków o ustanowienie obrońcy z urzędu. Do liczby tej należy dodać ok. 8000 wniosków, które należy szacować, że wpłynęły w miesiącach listopad – grudzień 2015 r. (w chwili obecnej brak jeszcze takich danych).</p> <p>Można oczekiwać, że stosowanie przepisów art. 80a k.p.k. w pierwszych tygodniach po ich wejściu w życie nie rozpowszechniło się jeszcze tak bardzo, jak ma to miejsce obecnie, w związku z czym do końca I kwartału 2016 r. można spodziewać się ok. 50 tys. wniosków o ustanowienie obrońcy z urzędu.</p>												

	<p>Minimalna stawka opłaty za obronę w sprawach przed sądem rejonowym przewidziana w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu wynosi 360 zł, ale ulega zwiększeniu za każdy następny dzień o 20%. W przypadku postępowań kontradiktoryjnych, wbrew początkowym założeniom, etap rozprawy może ulec wydłużeniu. Przeciętna liczba dni rozpraw może zwiększyć się do 27 rozpraw (ok. 1 rozprawa miesięcznie przy średnim czasie trwania postępowania sądowego 2 lata).</p> <p>Oznacza to, że w przeciętnej sprawie wynagrodzenie adwokata z urzędu będzie wynosiło $360 + 27 \times (20\% \times 360) = 2304$ zł, ponadto do tego należy dodać koszty opłat w postępowaniu odwoławczym, które wynoszą 420 zł (i również mogą być zwiększone o 20% za każdy dzień rozprawy).</p> <p>W efekcie koszty związane z łącznie 70 000 wniosków o obrońcę z urzędu wyniosą ponad 200 mln, jednakże rozłożą się one w latach 2016, 2017 i ostatnia pula w 2018 r. Na obecnym etapie należy przyjąć margines bezpieczeństwa pozwalający na zapobiegnięcie ewentualnemu uruchomieniu mechanizmu rezerwy celowej w przypadku nagłej fali wniosków o obrońcę na wiadomość o uchyleniu podstawy prawnej do takiego wniosku. Z tego względu uznano, że na rok 2016 należy zaplanować oszczędności w wysokości 35 mln zł, a następnie po 150 mln zł w 2 kolejnych latach. Szacunki te powinny być weryfikowane w trakcie trwania roku budżetowego w oparciu o dane dotyczące liczby wniosków i czasu trwania rozpraw.</p>
--	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącz- nie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	(dodaj/usuń)							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
	(dodaj/usuń)							
Niemierzalne	(dodaj/usuń)							
	(dodaj/usuń)							

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Projektowane rozwiązania nie wywierają wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców.	
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu		
☒ nie dotyczy		
	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczności.	☐ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy	
9. Wpływ na rynek pracy		
Projektowana regulacja nie wywiera wpływu na rynek pracy.		
10. Wpływ na pozostałe obszary		
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne: bezpieczeństwo publiczne	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu		
Wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń:		
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego		
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?		
Funkcjonowanie modelu postępowania karnego będzie przedmiotem stałej analizy Ministerstwa Sprawiedliwości oraz Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego.		
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)		

Warszawa, dnia 11 stycznia 2016 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1895.2015/6/mz

dot.: RM-10-108-15 NOWY TEKST z 08.01.2016 r.

KPRM

Centrum Usług Wspólnych

Wpl. 12 -01- 2016
RKP-1892-2016

KANCELARIA OGÓLNA
w KPRM

Pani
Jolanta Rusiniak
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowna Pani Minister,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
SEKRETARZ STANU
Konrad Szymański
Konrad Szymański

Do wiadomości:

**Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości**

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Departament Rady Ministrów

wpłynęło 12 -01- 2016

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**w sprawie szczegółowych zasad i trybu doręczania pism organów procesowych w
postępowaniu karnym**

Na podstawie art. 141 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Do pisma organu procesowego doręczanego w postępowaniu karnym dołącza się formularz pokwitowania odbioru, na którym odbierający pismo wpisuje datę i potwierdza odbiór pisma swoim czytelnym podpisem zawierającym imię i nazwisko, a doręczający wpisuje datę doręczenia i potwierdza swoim podpisem sposób doręczenia lub przyczynę niedoręczenia pisma.

2. Wzór formularza pokwitowania odbioru jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 2. 1. Pismo organu procesowego doręczane przez operatora pocztowego w rozumieniu art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe (Dz. U. poz. 1529 oraz z 2015 r. poz. 1830), zwanego dalej „operatorem pocztowym”, jest wysyłane jako przesyłka polecona, zwana dalej „przesyłką”, za pokwitowaniem odbioru.

2. Na stronie adresowej przesyłki umieszcza się napis: „Polecona – za pokwitowaniem odbioru”, a w przypadkach, o których mowa w art. 132 § 4 Kodeksu postępowania karnego – z dopiskiem: „Do rąk własnych”.

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 98, poz. 626, Nr 106, poz. 669, Nr 122, poz. 826, Nr 125, poz. 842, Nr 182, poz. 1228 i Nr 197, poz. 1307, z 2011 r. Nr 48, poz. 245 i 246, Nr 53, poz. 273, Nr 112, poz. 654, Nr 117, poz. 678, Nr 142, poz. 829, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 240, poz. 1430, 1431 i 1438 i Nr 279, poz. 1645, z 2012 r. poz. 886, 1091, 1101, 1327, 1426, 1447 i 1529, z 2013 r. poz. 480, 765, 849, 1247, 1262, 1282, 1436 i 1650 oraz z 2014 r. poz. 85, 384, 694 i 1375.

3. Przesyłka nie może być adresowana na skrytkę pocztową adresata ani też doręczana przez skrytkę.

§ 3. 1. Przesyłkę doręczaną przez operatora pocztowego nadaje się w placówce pocztowej za potwierdzeniem nadania w wykazie przesyłek poleconych.

2. Wzór wykazu przesyłek poleconych nadanych w placówce pocztowej jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. W dniu doręczenia przesyłki pracownik operatora pocztowego lub osoba występująca w imieniu operatora pocztowego składają formularz pokwitowania odbioru we właściwej placówce pocztowej, która na formularzu pokwitowania odbioru umieszcza odcisk datownika i odsyła go organowi wysyłającemu.

§ 5. 1. Przewidziane w art. 133 § 2 Kodeksu postępowania karnego zawiadomienie dla adresata o pozostawieniu przesyłki pracownik operatora pocztowego lub osoba występująca w imieniu operatora pocztowego sporządzają na odrębnym formularzu.

2. Wzór formularza zawiadomienia jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 6. 1. Na stronie adresowej niedoręczonej przesyłki pracownik operatora pocztowego lub osoba występująca w imieniu operatora pocztowego dokonują adnotacji „awizowano dnia”, składają podpis i niezwłocznie przekazuje przesyłkę właściwej placówce pocztowej.

2. Pozostawienie przesyłki w placówce pocztowej placówka ta potwierdza przez umieszczenie na stronie adresowej przesyłki odcisku datownika oraz podpisu przyjmującego.

§ 7. 1. Przesyłkę, o której mowa w § 6, wraz z formularzem pokwitowania odbioru, przechowuje się w placówce pocztowej przez 7 dni.

2. Jeżeli adresat nie zgłosi się po odbiór przesyłki w terminie określonym w ust. 1, placówka pocztowa wysyła powtórne zawiadomienie o możliwości jej odbioru, na przesyłce zaś umieszcza odcisk datownika i dokonuje adnotacji o ponownym awizowaniu; w zawiadomieniu tym określa siedmiodniowy termin do odebrania przesyłki.

3. Do biegu terminu, o którym mowa w ust. 1 i 2, nie wlicza się dnia umieszczenia zawiadomienia.

4. Przesyłkę złożoną w placówce pocztowej wydaje się za pokwitowaniem odbioru adresatowi albo jego przedstawicielowi ustawowemu po umieszczeniu na stronie adresowej adnotacji „wydano dnia” i odcisku datownika. Odbierający potwierdza odbiór przesyłki na formularzu pokwitowania odbioru w sposób, o którym mowa w § 1 ust. 1. Wypełnione pokwitowanie odbioru placówka pocztowa, po umieszczeniu na nim odcisku datownika, odsyła niezwłocznie organowi wysyłającemu.

5. Przesyłkę niepodjętą w terminach określonych w ust. 1 i 2 placówka pocztowa opatruje na stronie adresowej adnotacją „nie podjęto w terminie”, odciskiem datownika i podpisem oraz odsyła niezwłocznie organowi wysyłającemu wraz z formularzem pokwitowania odbioru.

§ 8. 1. Jeżeli przesyłka ma być doręczona osobie określonej w art. 134 § 1 Kodeksu postępowania karnego, za pośrednictwem przełożonego, do przesyłki dołącza się dwa formularze pokwitowania odbioru – jeden dla adresata i jeden dla organu przełożonego adresata.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie doręczenia przesyłki osobie pozbawionej wolności za pośrednictwem administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego.

3. W wypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, organ przełożony adresata lub administracja właściwego zakładu przekazują niezwłocznie potwierdzony egzemplarz formularza pokwitowania odbioru placówce pocztowej. Czynności związane z uzyskaniem potwierdzenia odbioru przez adresata na drugim egzemplarzu formularza są dokonywane przez funkcjonariusza organu przełożonego adresata lub właściwego zakładu, który niezwłocznie po doręczeniu przesyłki adresatowi zwraca placówce pocztowej potwierdzony przez adresata formularz pokwitowania odbioru.

4. Placówka pocztowa po umieszczeniu na formularzu pokwitowania odbioru odcisku datownika odsyła go organowi wysyłającemu.

§ 9. Jeżeli przesyłki doręczanej przez operatora pocztowego nie można doręczyć z powodów określonych w art. 136 Kodeksu postępowania karnego, pracownik operatora pocztowego lub osoba występująca w imieniu operatora pocztowego umieszczają o tym adnotację na formularzu pokwitowania odbioru i niezwłocznie oddają przesyłkę placówce pocztowej, która po umieszczeniu na formularzu pokwitowania odbioru odcisku datownika odsyła przesyłkę organowi wysyłającemu wraz z formularzem pokwitowania odbioru.

§ 10. 1. W przypadku doręczania pisma organu procesowego przez pracownika organu wysyłającego lub pracownika operatora pocztowego albo przez Policję czynności związane z uzyskaniem pokwitowania odbioru pisma przez adresata, zawiadomieniem adresata o miejscu pozostawienia pisma i terminie jego odebrania oraz zwrotem pisma organowi wysyłającemu są dokonywane odpowiednio przez pracownika organu wysyłającego lub pracownika operatora pocztowego, lub osobę występującą w imieniu operatora pocztowego albo przez funkcjonariusza Policji.

2. Przepisy § 6–10 stosuje się odpowiednio.

§ 11. 1. Jeżeli warunki techniczne operatora pocztowego oraz organu wysyłającego na to pozwalają, formularz pokwitowania odbioru, o którym mowa w § 1 ust. 1, ma postać elektroniczną i jest przekazywany za pomocą systemu teleinformatycznego służącego do obsługi elektronicznego formularza pokwitowania odbioru organu wysyłającego.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, na stronie adresowej przesyłki umieszcza się napis: „Polecona-e”, a w przypadkach, o których mowa w art. 132 § 4 Kodeksu postępowania karnego – z dopiskiem: „Do rąk własnych”. Do przesyłki nie dołącza się formularza pokwitowania odbioru, o którym mowa w § 1 ust. 1. Organ wysyłający uzyskuje informacje o doręczeniu wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

3. W elektronicznym formularzu pokwitowania odbioru umieszcza się wszelkie wpisy, adnotacje i zaznaczenia, których umieszczenie na formularzu pokwitowania odbioru oraz na stronie adresowej przesyłki jest wymagane. Odcisku datownika nie umieszcza się. Pracownik operatora pocztowego lub osoba występująca w imieniu operatora pocztowego składają podpis w sposób określony w § 13 ust. 2.

4. Do przesyłki, o której mowa w § 8 ust. 1 i 2, dołącza się jeden formularz pokwitowania odbioru przeznaczony dla osoby wymienionej w art. 134 § 1 lub § 2 Kodeksu postępowania karnego. Organ przełożony lub administracja właściwego zakładu karnego lub aresztu śledczego potwierdzają doręczenie przesyłki w elektronicznym formularzu pokwitowania odbioru zgodnie z § 12 ust. 1. Przepisy § 1 ust. 1 i § 8 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 12. 1. Odbierający potwierdza odbiór przesyłki i datę jej otrzymania przez czytelne wpisanie swojego imienia i nazwiska w elektronicznym formularzu pokwitowania odbioru za pomocą urządzenia umożliwiającego odwzorowanie odręcznego pisma.

2. W przypadku, gdy dla odbierającego jest przeznaczona więcej niż jedna przesyłka, pokwitowanie odbioru i daty otrzymania przesyłek może nastąpić przez jednokrotne umieszczenie podpisu odbierającego. W takim przypadku przyjmuje się, że pokwitowanie odbioru zostało dokonane w przypadku każdej przesyłki.

3. Oprogramowanie obsługujące urządzenie umożliwiający odwzorowanie odręcznego pisma oraz system teleinformatyczny obsługujący elektroniczny formularz pokwitowania odbioru zapewniają integralność danych zawartych w elektronicznym formularzu pokwitowania odbioru z własnoręcznym podpisem odbierającego przesyłkę, w taki sposób, że wszelkie zmiany tych danych dokonane po złożeniu podpisu są rozpoznawalne.

4. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających, z przyczyn technicznych, złożenie przez odbierającego podpisu na elektronicznym formularzu pokwitowania odbioru, pracownik operatora pocztowego lub osoba występująca w imieniu operatora pocztowego dołącza do pisma sądowego formularz pokwitowania odbioru, wypełniany w sposób określony w § 1. Przepisy § 4–10 stosuje się odpowiednio. Informacja o zaistnieniu zdarzenia jest przekazywana do systemu teleinformatycznego organu wysyłającego najpóźniej następnego dnia roboczego.

§ 13. 1. Po pozostawieniu zawiadomienia o możliwości odbioru przesyłki we właściwej placówce pocztowej i oddaniu przesyłki tej placówce, informację o dokonaniu powtórnego zawiadomienia zgodnie z § 7 ust. 2 umieszcza w elektronicznym formularzu pokwitowania odbioru właściwa placówka pocztowa.

2. Wypełniony elektroniczny formularz pokwitowania odbioru jest opatrywany przez pracownika operatora pocztowego lub osobę występującą w imieniu operatora pocztowego podpisem elektronicznym w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym (Dz. U. z 2013 r. poz. 262) i nie później niż następnego dnia roboczego jest przekazywany do systemu teleinformatycznego organu wysyłającego.

§ 14. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia²⁾.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

w porozumieniu:

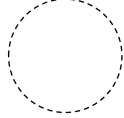
MINISTER

INFRASTRUKTURY I BUDOWNICTWA

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 2014 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu doręczania pism sądowych w postępowaniu karnym, które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 16 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

WZÓR FORMULARZA POKWITOWANIA ODBIORU

strona 1

POKWITOWANIE ODBIORU																	
<p style="text-align: center;"><u>Adresat przesyłki</u></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	 <p>datownik</p>																
<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%; border: 1px solid black; padding: 5px;"> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table> </td> <td style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p>Data:</p> <p>Sygn. akt:</p> <p>Rodzaj przesyłki:</p> <p>Termin:</p> <p>Polecona / polecona do rąk własnych*</p> </td> <td style="width: 60%; padding: 10px; vertical-align: top;"> <p style="text-align: center;"><u>Adresat pokwitowania – Nadawca przesyłki</u></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> </td> </tr> </table>	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table>					<p>Data:</p> <p>Sygn. akt:</p> <p>Rodzaj przesyłki:</p> <p>Termin:</p> <p>Polecona / polecona do rąk własnych*</p>	<p style="text-align: center;"><u>Adresat pokwitowania – Nadawca przesyłki</u></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20%; border: 1px solid black; padding: 5px;"> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table> </td> <td style="width: 20%; border: 1px solid black; padding: 5px;"> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table> </td> <td style="width: 60%; padding: 10px; vertical-align: top;"> <p>.....</p> </td> </tr> </table>	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table>			<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table>					<p>.....</p>
<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table>					<p>Data:</p> <p>Sygn. akt:</p> <p>Rodzaj przesyłki:</p> <p>Termin:</p> <p>Polecona / polecona do rąk własnych*</p>	<p style="text-align: center;"><u>Adresat pokwitowania – Nadawca przesyłki</u></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>											
<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table>			<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> <td style="width: 20px; height: 15px; border: 1px solid black;"></td> </tr> </table>					<p>.....</p>									
<p>Nr nadawczy:</p> <p><i>Potwierdzam własnoręcznym podpisem, że wyżej wymienioną przesyłkę otrzymałem.</i></p> <p>.....</p> <p style="text-align: center;">(data, imię i nazwisko odbiorcy)</p>																	
<p>* Niepotrzebne skreślić.</p>																	

strona 2

<p>1) Przesyłkę nadaną jako przesyłka polecona do rąk własnych nr doręczono*:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) adresatowi, b) adresatowi, który nie mógł lub nie chciał pokwitować odbioru przesyłki, c) osobie uprawnionej do odbioru przesyłki;
<p>2) Przesyłkę nadaną jako przesyłka polecona nr doręczono*:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) adresatowi, b) adresatowi, który nie mógł lub odmówił pokwitowania odbioru przesyłki, c) osobie uprawnionej do odbioru przesyłki, d) dorosłemu domownikowi / administracji domu / dozorczy domu / sołtysowi*, którzy podejmą się oddać przesyłkę adresatowi, e) przełożonemu żołnierza, funkcjonariusza Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrowywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Straży Granicznej, Służby Celnej, Centralnego Biura Antykorupcyjnego lub Służby Więziennej*, f) osobie upoważnionej przez kierownika zakładu, w którym przebywa adresat pozbawiony wolności; <p>.....</p> <p style="text-align: center;">(imię i nazwisko odbiorcy innego niż adresat)</p>
<p>3) Przesyłki nie doręczono w sposób określony w pkt 1 lub 2, przesyłkę pozostawiono w*:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) placówce pocztowej, b) jednostce Policji, c) urzędzie administracji samorządowej szczebla podstawowego – o czym umieszczono zawiadomienie: w skrzynce do doręczeń / na drzwiach mieszkania adresata / w innym widocznym miejscu.*
<p>4) Przesyłki nie doręczono, gdyż*:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) adresat odmówił przyjęcia, b) z innych przyczyn <p style="text-align: center;">(podać jakie)</p> <p style="text-align: center;">.....</p> <p style="text-align: center;">(data i podpis doręczającego / wydającego)</p>
<p>* Zaznaczyć właściwe</p>

*WZÓR FORMULARZA ZAWIADOMIENIA***ZAWIADOMIENIE* - ZAWIADOMIENIE POWTÓRNE***

W dniu przesyłkę poleconą nr
adresowaną do
pozostawiłem*/ pozostawiono w placówce pocztowej*/ w jednostce Policji*/ w
urzędzie administracji samorządowej szczebla podstawowego*

..... ul.
Przesyłkę poleconą można odebrać w miejscu wyżej wymienionym w terminie do
.....

.....
(data i podpis osoby sporządzającej)

* Niepotrzebne skreślić.

UZASADNIENIE

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 141 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) wynika ze zmiany tego przepisu dokonanej ustawą z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Ustawa zmieniająca poszerzyła zbiór pism, do których stosuje się przedmiotowe rozporządzenie. Przed zmianą rozporządzenie regulowało szczegółowe zasady i tryb doręczania pism sądowych, a po zmianie dotyczy ono doręczania pism wszystkich organów procesowych.

Nowe rozporządzenie zastępuje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 2014 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu doręczania pism sądowych w postępowaniu karnym, które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**w sprawie utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych w postępowaniu
karnym**

Na podstawie art. 147 § 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) rodzaje urządzeń i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych;
- 2) sposób przechowywania, odtwarzania i kopiowania zapisów;
- 3) sposób i tryb udostępniania stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym zapisu obrazu lub dźwięku;
- 4) sposób i tryb przekazywania stronom, obrońcom, pełnomocnikom i przedstawicielom ustawowym kopii zapisu obrazu lub dźwięku;
- 5) wysokość opłaty za sporządzenie i przekazanie kopii zapisu obrazu lub dźwięku;
- 6) zakładanie kont w systemie informatycznym w celu przekazywania kopii zapisu obrazu lub dźwięku.

¹⁾ Zmiany tekstu wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1999 r. Nr 83, poz. 931, z 2000 r. Nr 50, poz. 580, Nr 62, poz. 717, Nr 73, poz. 852 i Nr 93, poz. 1027, z 2001 r. Nr 98, poz. 1071 i Nr 106, poz. 1149, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, z 2003 r. Nr 17, poz. 155, Nr 111, poz. 1061 i Nr 130, poz. 1188, z 2004 r. Nr 51, poz. 514, Nr 69, poz. 626, Nr 93, poz. 889, Nr 240, poz. 2405 i Nr 264, poz. 2641, z 2005 r. Nr 10, poz. 70, Nr 48, poz. 461, Nr 77, poz. 680, Nr 96, poz. 821, Nr 141, poz. 1181, Nr 143, poz. 1203, Nr 163, poz. 1363, Nr 169, poz. 1416 i Nr 178, poz. 1479, z 2006 r. Nr 15, poz. 118, Nr 66, poz. 467, Nr 95, poz. 659, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 141, poz. 1009 i 1013, Nr 167, poz. 1192 i Nr 226, poz. 1647 i 1648, z 2007 r. Nr 20, poz. 116, Nr 64, poz. 432, Nr 80, poz. 539, Nr 89, poz. 589, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 123, poz. 849 i Nr 128, poz. 903, z 2008 r. Nr 27, poz. 162, Nr 100, poz. 648, Nr 107, poz. 686, Nr 123, poz. 802, Nr 182, poz. 1133, Nr 208, poz. 1308, Nr 214, poz. 1344, Nr 225, poz. 1485, Nr 234, poz. 1571 i Nr 237, poz. 1651, z 2009 r. Nr 8, poz. 39, Nr 20, poz. 104, Nr 28, poz. 171, Nr 68, poz. 585, Nr 85, poz. 716, Nr 127, poz. 1051, Nr 144, poz. 1178, Nr 168, poz. 1323, Nr 178, poz. 1375, Nr 190, poz. 1474 i Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 7, poz. 46, Nr 98, poz. 626, Nr 106, poz. 669, Nr 122, poz. 826, Nr 125, poz. 842, Nr 182, poz. 1228 i Nr 197, poz. 1307, z 2011 r. Nr 48, poz. 245 i 246, Nr 53, poz. 273, Nr 112, poz. 654, Nr 117, poz. 678, Nr 142, poz. 829, Nr 191, poz. 1135, Nr 217, poz. 1280, Nr 240, poz. 1430, 1431 i 1438 i Nr 279, poz. 1645, z 2012 r. poz. 886, 1091, 1101, 1327, 1426, 1447 i 1529, z 2013 r. poz. 480, 765, 849, 1247, 1262, 1282 i 1650, z 2014 r. poz. 85, 384, 694, 1375 i 1556 oraz z 2015 r. poz. 21, 290, 396, 1185, 1186, 1334, 1788 i 1855.

§ 2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o:

- 1) adnotacjach – należy przez to rozumieć dokument elektroniczny, o którym mowa w art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2014 r. poz. 1114), powiązany z zapisem i zawierający informacje dotyczące przebiegu czynności procesowej, w szczególności o rozpoczęciu wypowiedzi osób uczestniczących w posiedzeniu umożliwiające automatyczne znalezienie wskazanego fragmentu zapisu;
- 2) informatycznym nośniku danych – należy przez to rozumieć nośnik danych, o którym mowa w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne;
- 3) laboratorium – należy przez to rozumieć laboratorium kryminalistyczne, instytut badawczy, jednostkę organizacyjną podległą Ministrowi Sprawiedliwości prowadzącą działalność naukową i badawczo-rozwojową lub komórkę organizacyjną organu prowadzącego postępowanie karne wyspecjalizowaną w zakresie techniki kryminalistycznej;
- 4) metadanych – należy przez to rozumieć zestaw logicznie powiązanych z zapisem usystematyzowanych informacji opisujących ten zapis, ułatwiających jego wyszukiwanie, kontrolę, zrozumienie i długotrwałe przechowanie oraz zarządzanie;
- 5) nośniku analogowym – należy przez to rozumieć nośnik, na którym utrwalono zapis analogowy, w szczególności kasetę magnetofonową, kasetę magnetowidową lub minikasetę DV;
- 6) nośniku pierwotnym – należy przez to rozumieć nośnik, na którym utrwalono zapis obrazu lub dźwięku podczas czynności procesowej, a jeżeli taki zapis utrwalono za pomocą systemu teleinformatycznego, to należy przez to rozumieć ten system;
- 7) nośniku wtórnym – należy przez to rozumieć informatyczny nośnik danych, umożliwiający jednokrotne nagranie, na który po zakończeniu czynności procesowej skopiowano zapis z nośnika pierwotnego w przypadkach określonych w § 9 ust. 1;
- 8) nośniku kopii – należy przez to rozumieć nośnik, na który skopiowano zapis z nośnika pierwotnego albo wtórnego, inny niż nośnik, o którym mowa w pkt 7;
- 9) podmiocie uprawnionym – należy przez to rozumieć strony, obrońców, pełnomocników i przedstawicieli ustawowych;
- 10) zapisie – należy przez to rozumieć utrwalenie obrazu lub dźwięku dla celów procesowych;

- 11) zapisie cyfrowym – należy przez to rozumieć zapis, dla którego za pomocą funkcji skrótu można wygenerować skrót;
- 12) zapisie analogowym – należy przez to rozumieć zapis niebędący zapisem cyfrowym.

§ 3. 1. Do utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych używa się urządzeń i środków technicznych, w tym systemów teleinformatycznych, utrwalających zapis na nośnikach analogowych lub informatycznych nośnikach danych.

2. Zapis utrwalany jest na nośnikach umożliwiających przechowywanie danych przez okres niezbędny dla prawidłowego przeprowadzenia postępowania karnego.

3. System teleinformatyczny służący do utrwalania zapisu zapewnia:

- 1) integralność zapisu;
- 2) kopiowanie zapisu pomiędzy urządzeniami, środkami technicznymi i informatycznymi nośnikami danych;
- 3) zabezpieczenie zapisu, w szczególności przed utratą, zniekształceniem, nieuprawnionym dostępem, usunięciem lub inną nieuprawnioną zmianą;
- 4) rozpoznawalność każdej wprowadzonej zmiany;
- 5) odtworzenie zapisu także przy użyciu urządzeń i środków technicznych korygujących lub wzmacniających utrwalony obraz lub dźwięk;
- 6) udostępnienie zapisu na informatycznym nośniku danych;
- 7) możliwość bieżącej kontroli dokonywanego zapisu;
- 8) możliwość przekazania zapisów, stanowiących materiały archiwalne, do archiwów państwowych.

§ 4. 1. Jeżeli utrwalanie zapisu następuje za pomocą systemu teleinformatycznego, to dla każdego zapisu w metadanych należy podać następujące informacje:

- 1) dla metadanej – identyfikator – jednoznaczny znacznik zapisu nadawany przez system teleinformatyczny, który umożliwia jego identyfikację;
- 2) dla metadanej – twórca – nazwę organu prowadzącego postępowanie, wydziału, sekcji, o ile występuje, oraz dane identyfikujące protokolanta sporządzającego zapis albo osobę upoważnioną do dokonania zmiany, z podaniem ich roli w procesie tworzenia lub akceptacji zapisu albo jego zmiany;
- 3) dla metadanej – tytuł – oznaczenie sprawy i sygnaturę akt sprawy;
- 4) dla metadanej – data – datę sporządzenia zapisu;

- 5) dla metadanej – kwalifikacja – kategorię archiwalną, do której zalicza się akta sprawy, w której sporządzono zapis albo jego uprawnioną zmianę;
- 6) dla metadanej – grupowanie – wskazanie przynależności zapisu do akt sprawy, określone sygnaturą tych akt;
- 7) dla metadanej – format – wskazanie nazwy formatu albo formatów danych zastosowanych do zapisu;
- 8) dla metadanej – dostęp – określenie komu, na jakich zasadach i w jakim zakresie można udostępnić dokument;
- 9) dla metadanej – typ – określenie podstawowego typu zapisu.

2. Dla każdego zapisu podaje się wszystkie metadane określone w ust. 1.

3. Zapis utrwała się w sposób umożliwiający jego automatyczne wyodrębnienie oraz wyodrębnienie poszczególnych metadanych.

4. Przed przystąpieniem do utrwalania obrazu lub dźwięku za pomocą systemu teleinformatycznego protokolant identyfikuje się w systemie teleinformatycznym w sposób gwarantujący jednoznaczną identyfikację jego osoby.

5. Protokolant wprowadza do systemu teleinformatycznego lub sprawdza i w razie potrzeby uzupełnia dane w postaci elektronicznej dotyczące oznaczenia organu prowadzącego postępowanie, miejsca i daty czynności procesowej, nazwisko osoby przeprowadzającej czynność, protokolanta, oskarżyciela, oskarżonego, jak również obecnych podczas czynności procesowej przedstawicieli ustawowych i obrońców, oznaczenia sprawy oraz wzmianki co do jawności.

6. Do zapisu utrwalonego za pomocą systemu teleinformatycznego można sporządzić adnotacje.

7. Adnotacjom sporządzonym dla danego zapisu przyporządkowuje się metadane, o których mowa w ust. 1.

§ 5. 1. Zapis z przebiegu rozprawy utrwalony w systemie teleinformatycznym obejmuje:

- 1) obraz widoku ogólnego sali z pozycji przewodniczącego, ze szczególnym uwzględnieniem widoku wszystkich pozostałych osób uczestniczących w rozprawie oraz, jeżeli pozwalają na to względy techniczne, publiczności;
- 2) obraz osoby wypowiadającej się z miejsca przeznaczonego dla świadka, obejmującego polem widzenia górną połowę ciała w sposób umożliwiający utrwalenie gestów oraz uzyskanie widoku twarzy;

- 3) dźwięk z podłączonych do systemu teleinformatycznego:
- a) urządzeń transmitujących dźwięk z miejsc przeznaczonych dla oskarżyciela publicznego i oskarżonego,
 - b) urządzenia transmitującego dźwięk z miejsca przeznaczonego dla składu orzekającego,
 - c) urządzenia transmitującego dźwięk z miejsca przeznaczonego dla świadka.

2. W przypadkach uzasadnionych liczbą osób uczestniczących w rozprawie może zostać zwiększona liczba urządzeń transmitujących dźwięk z miejsc, o których mowa w ust. 2 pkt 3.

3. Jeżeli liczba osób uczestniczących w rozprawie jest inna niż liczba podłączonych do systemu teleinformatycznego urządzeń transmitujących dźwięk, przewodniczący ustala, którego urządzenia należy używać.

4. Po zakończeniu utrwalania przebiegu rozprawy za pomocą systemu teleinformatycznego, protokolant podpisuje zapis podpisem elektronicznym gwarantującym jednoznaczną identyfikację jego osoby oraz rozpoznawalność jakiegokolwiek późniejszej zmiany zapisu.

§ 6. 1. Dla każdego nośnika sporządza się metrykę identyfikacyjną, zwaną dalej „metryką”. Wzór metryki jest określony w załączniku do rozporządzenia.

2. Metrykę opatruje się numerem nadanym zgodnie z kolejnością wykonywania zapisów i ich kopii w danej sprawie.

3. Numer metryki i sygnaturę akt umieszcza się na powierzchni przeznaczonej do opisywania nośnika, o ile nośnik ją posiada.

4. Metrykę sporządza się w oryginale i kopiach.

5. Oryginał metryki przechowuje się w aktach sprawy.

6. Kopię metryki przechowuje się wraz z nośnikiem w tym samym opakowaniu.

7. W przypadku informatycznego nośnika danych do oryginału i kopii metryki dołącza się wydruk zawierający sumę kontrolną każdego pliku wchodzącego w skład zapisu.

8. Jeżeli w postępowaniu karnym sporządzono więcej niż trzy metryki, do akt sprawy dołącza się wykaz metryk wskazujący w szczególności ich numery, daty sporządzenia, rodzaj nośnika, utrwaloną czynność procesową i numer karty w aktach sprawy, na której znajduje się metryka.

§ 7. 1. Kopię zapisu cyfrowego wykonuje się w tym samym formacie, w którym utrwalono zapis na nośniku pierwotnym lub wtórnym, bez dzielenia plików ani

wprowadzania jakichkolwiek zmian w stosunku do zapisu zarejestrowanego podczas utrwalonej czynności procesowej.

2. Zapis cyfrowy uznaje się za skopiowany, jeśli każda suma kontrolna skopiowanego pliku jest zgodna z sumą kontrolną pliku, którego dokonano kopiowania.

3. Zapis analogowy można skopiować również poprzez konwersję do formy cyfrowej w sposób zapewniający uzyskanie możliwie najlepszej jakości zapisu cyfrowego.

§ 8. 1. Nośnik pierwotny należy opakować, zabezpieczyć odciskiem okrągłej pieczęci jednostki przeprowadzającej czynność procesową i umieścić na opakowaniu informacje wskazujące sygnaturę akt sprawy, utrwaloną czynność procesową, numer metryki, datę opakowania oraz imię, nazwisko i funkcję osoby dokonującej opakowania.

2. Każde otwarcie i ponowne zamknięcie opakowania nośnika pierwotnego należy odnotować w metryce, wskazując osobę dokonującą otwarcia lub zamknięcia opakowania oraz datę i miejsce dokonania tej czynności.

3. Nośnik pierwotny niewymagający przekazania do laboratorium lub zwrócony z laboratorium rejestruje się i przechowuje w sposób przewidziany dla dowodów rzeczowych.

§ 9. 1. Jeżeli nośnik pierwotny będący informatycznym nośnikiem danych jest dostosowany do wielokrotnego nagrywania i kasowania zapisów, po zakończeniu utrwalonej czynności zapis można skopiować na nośnik wtórny. Zapis należy skopiować na nośnik wtórny, jeżeli nie można dokonać czynności określonych w § 8 ust. 1.

2. Do nośnika wtórnego przepis § 8 stosuje się odpowiednio.

3. Po prawidłowym skopiowaniu zapisu na nośnik wtórny dopuszczalne jest użycie nośnika pierwotnego do utrwalenia innej czynności procesowej, nawet jeśli łączy się to z uszkodzeniem lub utratą istniejącego na nim zapisu. W takim przypadku metrykę nośnika pierwotnego dołącza się do akt sprawy po zamieszczeniu w niej adnotacji o przeznaczeniu tego nośnika do zarejestrowania innej czynności procesowej. Do nośnika pierwotnego nie stosuje się przepisy § 8.

4. Jeżeli nośnik pierwotny potrzebuje obróbki chemicznej lub innych czynności, których wykonanie wymaga wiadomości specjalnych, po opakowaniu przekazuje się go wraz z metryką do laboratorium, które sporządza w metryce adnotacje o wykonanych czynnościach oraz zgodności cech nośnika i zapisu z cechami opisanymi w metryce.

§ 10. 1. Przy każdorazowym wykonywaniu kopii, zapis powinien być kopiowany bezpośrednio z nośnika pierwotnego albo wtórnego, chyba że nie jest to możliwe z powodu

utrąty lub uszkodzenia tego nośnika lub utrwalonego na nim zapisu; w takim przypadku wykonuje się kopie z kopii bezpieczeństwa lub kopii sporządzonej na potrzeby postępowania karnego.

2. Każde wykonanie kopii odnotowuje się w metryce nośnika, z którego skopiowano zapis. Dane dotyczące kopiowania umieszcza się w metryce nośnika, na który skopiowano zapis. Wpisów w metrykach dokonuje osoba dokonująca kopiowania.

§ 11. 1. Kopię zapisu sporządza upoważniony pracownik organu prowadzącego postępowanie.

2. Kopię zapisu sporządza się w laboratorium:

- 1) w przypadku, gdy jej wykonanie przez podmiot, o którym mowa w ust. 1, nie jest możliwe, łączy się z nadmiernymi trudnościami lub grozi zniszczeniem bądź zniekształceniem zapisu;
- 2) na wniosek podmiotu uprawnionego do jej otrzymania.

3. Kopię zapisu można wykonać w laboratorium, jeżeli zapewni to lepszą jakość skopiowanego zapisu.

4. W przypadku, gdy kopiowania dokonuje się na wniosek podmiotu uprawnionego do otrzymania kopii zapisu, a zachodzą okoliczności, o których mowa w ust. 2 pkt. 1 i ust. 3, kopię zapisu sporządza się w laboratorium, gdy uprawniony podmiot o to wnosi.

§ 12. 1. Kopie bezpieczeństwa wykonuje się, jeśli organ prowadzący postępowanie uzna to za celowe, w szczególności ze względu na wagę sprawy lub długotrwałość postępowania.

2. Kopie bezpieczeństwa można wykonywać również po prawomocnym zakończeniu postępowania.

§ 13. Jeżeli obraz utrwalono za pomocą zdjęć fotograficznych, to ich odbitki pozytywowe dołącza się do akt sprawy.

§ 14. Jeżeli zachodzi potrzeba zmiany opakowania nośnika pierwotnego lub wtórnego, należy dołączyć do niego dotychczasowe opakowania i wraz z metryką identyfikacyjną opakować je wspólnie oraz opisać w sposób, o którym mowa w § 8 ust. 1.

§ 15. Nośnik powinien być należycie zabezpieczony przed utratą oraz przed czynnikami mogącymi spowodować utratę lub zniekształcenie zapisu, w szczególności przed oddziaływaniami termicznymi, uszkodzeniami mechanicznymi, szkodliwym działaniem światła, promieniowania, pola magnetycznego, pola elektrycznego i środków chemicznych.

§ 16. 1. Zapisy udostępnia się w budynku organu prowadzącego postępowanie.

2. Jeżeli zapis przechowywany jest również w systemie teleinformatycznym, to może być udostępniony także za pomocą konta w tym systemie.

3. Zapis udostępnia kierownik sekretariatu lub inny upoważniony pracownik organu prowadzącego postępowanie, na wniosek podmiotu uprawnionego.

§ 17. 1. W celu prezentacji zapisu obrazu lub dźwięku zapis odtwarza się za pomocą przeznaczonego do tego celu urządzenia. Podczas odtwarzania można użyć urządzenia korygującego lub wzmacniającego utrwalony dźwięk.

2. Jeżeli zapis jest odtwarzany z nośnika pierwotnego lub wtórnego, w metryce nośnika należy zamieścić adnotację wskazującą czas i miejsce prezentacji, imię i nazwisko osoby przeprowadzającej prezentację oraz wykaz osób obecnych przy prezentacji zawierający ich imiona i nazwiska. Po odtworzeniu zapisu z informatycznego nośnika danych do metryki należy dołączyć aktualny wydruk sum kontrolnych.

3. W razie uszkodzenia nośnika lub zapisu podczas odtwarzania należy odnotować ten fakt w metryce.

§ 18. 1. Kopię zapisu przekazuje kierownik sekretariatu lub inny upoważniony pracownik organu prowadzącego postępowanie, na wniosek podmiotu uprawnionego.

2. Nośnik kopii wraz z kopią metryki przekazuje się podmiotom uprawnionym za pokwitowaniem odbioru. Do akt sprawy dołącza się pokwitowanie odbioru oraz kopię dowodu uiszczenia przez podmiot uprawniony opłaty za sporządzenie i przekazanie kopii zapisu.

3. W przypadku wątpliwości, czy wniosek o przekazanie kopii zapisu z akt sądowych został złożony przez podmiot uprawniony albo czy jest od takiego wniosku uiszczona opłata w prawidłowej wysokości, kierownik sekretariatu lub inny upoważniony pracownik organu przedkłada wniosek przewodniczącemu wydziału, sędziemu referentowi lub innej osobie uprawnionej do podjęcia decyzji.

§ 19. Nie jest dopuszczalne:

- 1) przekazanie zapisu na nośniku dostarczonym przez wnioskodawcę;
- 2) samodzielne kopiowanie przez podmiot uprawniony zapisu udostępnionego mu w siedzibie organu prowadzącego postępowanie.

§ 20. 1. Przepisów § 6 ust. 3 i 6, § 8 oraz § 17 ust. 2 nie stosuje się do nośnika pierwotnego, będącego systemem teleinformatycznym.

2. Przepisów § 6 ust. 3 i 6 nie stosuje się do nośnika kopii bezpieczeństwa, jeżeli ich zastosowanie nie jest możliwe.

3. Przepisów § 6 ust. 7, § 7 ust. 2 i § 17 ust. 2 zdanie drugie nie stosuje się do zapisów podpisanych podpisem elektronicznym gwarantującym identyfikację osoby podpisującej oraz rozpoznawalność jakiegokolwiek późniejszej zmiany zapisu.

§ 21. 1. Jeżeli zapis zawiera dane, których nie zamieszcza się w protokole, o których mowa w art. 148a § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, to:

- 1) w metryce nośnika zamieszcza się informacje o tym fakcie wraz ze wskazaniem fragmentu zapisu, w którym są one zawarte;
- 2) zapis udostępnia się tylko w obecności upoważnionego pracownika i odtwarza się go z pominięciem fragmentu zawierającego te dane;
- 3) zapisu nie udostępnia się w sposób, o którym mowa w § 16 ust. 2.

§ 22. 1. Za sporządzenie i przekazanie podmiotom uprawnionym kopii zapisu sporządzonej przez organ prowadzący postępowanie pobiera się opłatę w wysokości:

- 1) 6 zł – za każdy przekazany nośnik w przypadku przekazania zapisu na informatycznym nośniku danych;
- 2) 20 zł – za każdy przekazany nośnik, w przypadku przekazania zapisu na nośniku analogowym.

2. Za sporządzenie i przekazanie podmiotom uprawnionym kopii zapisu sporządzonej w laboratorium pobiera się opłatę w wysokości:

- 1) 100 zł powiększoną o 15 zł za każdy skopiowany informatyczny nośnik danych;
- 2) 100 zł powiększoną o 30 zł za każdą rozpoczętą godzinę kopii zapisu na nośniku analogowym.

3. Za sporządzenie i przekazanie podmiotom uprawnionym kopii zapisu sporządzonej w laboratorium w sposób, o którym mowa w § 7 ust. 3, pobiera się opłatę w wysokości 100 zł powiększoną o 45 zł za każdą rozpoczętą godzinę kopii zapisu.

§ 23. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia²⁾.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie utrwalania dźwięku albo obrazu i dźwięku dla celów procesowych w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 2344), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 16 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

UZASADNIENIE

Potrzeba wydania nowego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości na podstawie art. 147 ust. 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.) wynika ze zmiany przepisu art. 147 § 1 i 3a–5, dokonanej ustawą z dnia ... o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. ...).

Ustawa nowelizująca zmieniła rodzaj urządzeń, którymi można dokonywać zapisów podczas utrwalania czynności protokołowanych. Przed zmianą zapis obejmował dźwięk albo obraz i dźwięk. Wynikało z tego, że niemożliwe było rejestrowanie samego obrazu. W nowej wersji przywracane jest brzmienie tego zwrotu sprzed dnia 1 stycznia 2016 r., w związku z czym zapis czynności protokołowanych będzie mógł być dokonywany za pomocy urządzeń rejestrujących obraz lub dźwięk.

Nowe rozporządzenie zastępuje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie utrwalania obrazu lub dźwięku dla celów procesowych w postępowaniu karnym (Dz. U. poz. 2344), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

Zakres projektu rozporządzenia nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.) projektowane rozporządzenie nie podlega notyfikacji Komisji Europejskiej.